

Vergaderjaar 1993–1994

23 444

Wijziging van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen, het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de doorbreking van het exclusieve recht van de concessiehouder in hoofdzaak door middel van de invoering van een gelimiteerd vergunningstelsel voor specifieke vormen van openbare mobiele telecommunicatie (mobiele telecommunicatie)

Nr. 8

VERSLAG VAN EEN MONDELING OVERLEG

Vastgesteld 3 maart 1994

De vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat¹ heeft op maandag 28 februari 1994 in het kader van het wetsvoorstel overleg gevoerd met de minister van Verkeer en Waterstaat over **het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen, het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de doorbreking van het exclusieve recht van de concessiehouder in hoofdzaak door middel van de invoering van een gelimiteerd vergunningstelsel voor specifieke vormen van openbare mobiele telecommunicatie (mobiele telecommunicatie) (23 444).**

Van het overleg brengt de commissie bijgaand woordelijk verslag uit, dat is vervaardigd door de Stenografische dienst.

¹ Samenstelling:

Leden: Casticum (PvdA), ondervoorzitter, Spieker (PvdA), Van Vlijmen (CDA), Blauw (VVD), Lankhorst (GroenLinks), Nijland (CDA), Jorritsma-Lebbink (VVD), Tegelaar-Boonacker (CDA), Eisma (D66), J. T. van den Berg (SGP), Lilipaly (PvdA), Wolffensperger (D66), Frissen (CDA), Roosen-van Pelt (CDA), Esselink (CDA), Biesheuvel (CDA), voorzitter, Feenstra (PvdA), Van der Vaart (PvdA), Van Gijzel (PvdA), A. de Jong (PvdA), De Graaf (CDA), Akkerman (PvdA) en Remkes (VVD).

Plv. leden: Van Gelder (PvdA), R. M. van Middelkoop (PvdA), Reitsma (CDA), Blauw (VVD), Rosenmöller (GroenLinks), Hillen (CDA), Te Veldhuis (VVD), Van der Ploeg-Posthumus (CDA), Versnel-Schmitz (D66), Schutte (GPV), Ruigrok-Verreijt (PvdA), Tommel (D66), M. D. Th. M. de Jong (CDA), Koetje (CDA), Mateman (CDA), Leers (CDA), Van Rijn-Vellekoop (PvdA), Swildens-Rozendaal (PvdA), Leerling (RPF), Witteveen-Hevinga (PvdA), Van der Hoeven (CDA), Netelenbos (PvdA) en Verbugt (VVD).

De voorzitter van de vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat, Biesheuvel

De griffier van de vaste Commissie voor Verkeer en Waterstaat, Coenen

Stenografisch verslag van een mondeling overleg van de vaste Commissie voor verkeer en waterstaat

Maandag 28 februari 1994

Aanvang 15.15 uur

Voorzitter: Biesheuvel

Aanwezig zijn 6 leden der Kamer, te weten:

Jorritsma-Lebbink, Wolffensperger, Biesheuvel, A. de Jong, Van der Hoeven en Koetje,

alsmede mevrouw Maij-Weggen, minister van Verkeer en Waterstaat, die vergezeld is van enige ambtenaren van haar ministerie.

De **voorzitter**: Ik open de vergadering en heet de minister en haar ambtenaren van harte welkom. Aan de orde is een wetgevingsoverleg over het wetsvoorstel Wijziging van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen, het Wetboek van Strafrecht en het Wetboek van Strafvordering in verband met de doorbreking van het exclusieve recht van de concessiehouder in hoofdzaak door middel van de invoering van een gelimiteerd vergunningstelsel voor specifieke vormen van openbare mobiele telecommunicatie (mobiele telecommunicatie) (23 444).

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter! De invoering van GSM is voor Nederland, voor het bedrijfsleven maar ook voor de concurrentieverhoudingen van groot belang. Invoering geschiedt, voor zover wij het kunnen beoordelen, op analoge wijze als in andere EU-landen. Wij lopen hiermee in ieder geval niet overdreven achter. Het is wel zaak om ervoor te zorgen dat wij de bestaande achterstand inhalen. Het wetsvoorstel is voor Nederland in ieder geval een belangrijke stap op het terrein van de liberalisatie van telecommunicatievoorzieningen. Op de totaliteit van dit laatste zullen wij

terugkomen tijdens de UCV op 21 maart aanstaande. De WTV is in feite het beleidsmatige totaal kader waarin ook dit wetsvoorstel thuishoort.

De schriftelijke ronde heeft geleid tot een aantal bijstellingen verwoord in de nota van wijziging en in een aantal voor het CDA belangrijke toezeggingen. De toezeggingen hebben betrekking op de tenderprocedure voor DCS 1800 en ERMES. De vraag is wel wanneer de studie en de openbare consultatieronde zullen worden verricht. Ik neem aan dat de Tweede Kamer hierover nog zal worden geïnformeerd. De beantwoording van de vraag of er landelijke, regionale of gecombineerde vergunningen zullen worden verleend, lijkt mij zeer interessant. Voor DCS 1800 is in ieder geval een andere startpositie aanwezig dan bij GSM, vanwege het feit dat KPN niet automatisch een vergunning krijgt. Dat zou het begrip "entrance fee" voor DCS 1800 in een ander daglicht kunnen stellen. De tenderprocedure voor DCS 1800 start in 1996. Die voor ERMES in 1995. Ik ga ervan uit dat de Kamer nog inbreng heeft bij het formuleren van de tendercriteria.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Wat wil mevrouw Van der Hoeven precies met die voorwaarden doen? Moet de Kamer de voorwaarden gaan beoordelen?

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Nee, maar wij hebben op dit moment overleg in het kader van GSM, waarin wij ook praten over de procedures. Ik kan het mij voorstellen dat de Kamer er in ieder geval over wordt geïnformeerd, eventueel ter kennisname.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD):

Ter kennisname lijkt mij dit prima. Ik heb niet het gevoel dat wij bij GSM praten over de tendervoorwaarden.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Wij praten wel over de criteria en over de gehanteerde procedures. In de nota naar aanleiding van het verslag is hier uitgebreid op ingegaan.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Ik kan mij dit niet herinneren. Ik heb het gevoel dat wij het hier hebben over de wet en niet over de criteria van de tenderprocedure. Naar mijn gevoel voldoet de wet aan de criteria waarop een tender moet zijn gebaseerd.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Dat zou kunnen. Dan is inderdaad sprake van informatie ter kennisname.

1998 zal de ijkdatum zijn om de vormgeving van toezicht en controle opnieuw te bezien. Er kan dan verder gepraat worden over de positie van HDTP. De argumentatie om tijdens de overgangsfase – met de nadruk op overgangsfase – de implementatie van het beleid onder politieke verantwoordelijkheid en controle te houden vind ik op zichzelf juist. Het CDA gaat er vooralsnog akkoord mee. Dat zelfde geldt voor de voorgestelde profilering van HDTP en de onderscheiden rollen van beleidsmaker en toezichthouder, met ieder een eigen verantwoordelijkheid. Nogmaals, het gaat om een overgangssituatie. Dat stelt beperkingen aan de profilering. Ik vind dat de Kamer op de hoogte moet worden gesteld van de resultaten van het reeds lopende organisatieonderzoek op dit punt.

Een cri de coeur over een ander punt wil ik hier nog wel slaken. Als dit soort zaken zou resulteren in het leeghalen van Groningen, in casu operationele zaken HDTP, dan praten wij over iets anders. Dan praten wij over de spreiding van rijksdiensten. Dat is nu niet aan de orde, maar ik wilde het wel even kwijt.

Een goed punt is verder het opnemen in de frequentie-toewijzingsprocedures van overleg vooraf met vergunninghouders bij elke wijziging. Een ander goed punt betreft de aansluiting van selectieprocedures bij procedures in het kader van de EU-richtlijnen voor openbare aanbestedingen door overheden. Dan is er nog het samen met de staatssecretaris van WVC opgestarte overleg met de organisaties van slechtthorenden en andere belangenorganisaties, teneinde de aard en de omvang van de problemen met storingen van GSM-apparatuur op hoortoestellen in kaart te brengen. Dat is een goed initiatief. Kan hier al iets meer informatie over gegeven worden? Tot slot noem ik de duidelijkheid over de positie van KPN. KPN moet voldoen aan dezelfde kwaliteits-eisen als de andere vergunningvrager.

Voorzitter! Ook de nota van wijziging sluit aan op een aantal mede door de CDA-fractie geconstateerde knelpunten. Deze zijn daardoor in feite opgelost. Ik noem nog een paar punten en koppel daar een paar vragen aan. Ik begin met de oplossing voor de concurrentieachterstand van de tweede GSM-aanbieder ten opzichte van KPN. Artikel 13x, lid 2, voorziet nu in de zogenaamde asymmetrie, mits de tweede vergunninghouder daar zelf om verzoekt. En daar gaat het om. Vergunninghouders zijn verplicht om dienstenaanbieders toe te laten tot hun infrastructuur. Het gaat om overgangsvoorschriften voor de verkoop van abonnementen door de tweede vergunninghouder vanuit het nummerblok van KPN. Daar moet echter een verzoek toe worden ingediend. De vraag is dan of er bij de behandeling van een verzoek om asymmetrie toe te passen, criteria worden gehanteerd door de minister. Eigenlijk is het de vraag waarom de minister tot deze constructie heeft besloten.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter! Zelfs al zou ik kunnen stenograferen, dan nog zou ik het niet bij kunnen

houden. Misschien kan mevrouw Van der Hoeven haar vragen nog even herhalen.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Ik wil mijn vragen graag nog even herhalen. Het is redelijk technisch, maar er hangt iets aan vast. Het gaat om artikel 13x, lid 2. Daarin wordt genoteerd dat de minister, als er een verzoek wordt gedaan om van de asymmetrie gebruik te maken, daar een beslissing over moet nemen. Vervolgens wordt er een aantal punten genoemd waarop die asymmetrie slaat. Nu is het mijn vraag of er bij de behandeling van een dergelijk verzoek criteria worden aangelegd. Waarom heeft de minister voor deze constructie gekozen, waardoor er in feite niet automatisch tot asymmetrie kan worden overgegaan?

Een tweede punt dat door de nota van wijziging wordt opgelost, betreft de benutting van bepaalde aan te wijzen gemachtigde infrastructuur door beide GSM-aanbieders waardoor van anderen dan de concessiehouder huurlijnen kunnen worden betrokken. Het gaat hierbij met name om de artikelen 14 en 22. De vraag is wel in hoeverre met deze wijziging een voorschotje wordt genomen op het nog komende wetsvoorstel inzake de tweede infrastructuraanbieder. Stel dat de voorgenomen samenwerking tussen NS, elektriciteitsbedrijven en kabelexploitanten onverhoeds niet doorgaat, wat heeft dat dan voor consequenties? In dit verband wil ik de minister vragen of zij nader kan ingaan op de positie van KPN-dochter CASEMA in aansluiting op haar brief van 3 december. In die brief heeft zij aangegeven dat CASEMA voor het verrichten van concessietaken in opdracht van KPN geen gebruik mag maken van gemachtigde infrastructuur. De vraag is of dit door deze nota van wijziging verandert.

Een derde goed punt van de nota van wijziging betreft de aanscherping van de interconnectieverplichtingen van de concessionaris ten opzichte van de tweede vergunninghouder; de kostenbasing van de interconnectietarieven. Ook de regelgeving voor de tarieven in de initiële sfeer en de aanpassing van de hoogte van de administratieve boetes zijn punten waar wij ons uitstekend in kunnen vinden.

Voorzitter! Toch zitten er nog een paar politieke haken en ogen aan dit verhaal. Het belangrijkste geschilpunt blijft de extra vergoeding van 7,5% gerelateerd aan de winst. Daarvan zegt de minister dat het niet om een belasting maar om een vergoeding gaat. Zij verwijst daarvoor naar de heffingen – dat is toch wat anders dan vergoedingen – bij de winning van gas en olie. Bij gas en olie gaat het om nationale bodemschatten. Bovendien gaan die inkomsten naar de algemene middelen. Deze winstvergoeding zorgt in feite voor een lastenverhoging. Het CDA rekent deze vergoeding van 7,5% dan ook tot de collectieve-lastendruk, ook al gaat de opbrengst naar de begroting van Verkeer en Waterstaat.

De argumentatie van de regering voor het instellen van deze extra vergoeding is dat het hier winsten betreft op een beperkte markt. Hetgeen verder nergens gebeurt. Wel is soms elders in de Europese Unie de vergunning aan een entrance fee gebonden, maar nergens is sprake van een extra vergoeding, procentueel en gebaseerd op winst. Was het systeem van een entrance fee hierbij echt niet mogelijk? De nu voorgestelde extra winstheffing zal zonder meer kostenverhogend werken en dus doorwerken in de tarieven. Dat is strijdig met een van de hoofddoelen van de liberalisatie, namelijk het door concurrentie realiseren van lagere consumentenprijzen. Het door collega De Jong van de PvdA-fractie ingediende amendement is dan ook mede door ons om deze redenen ondertekend.

Beperking van concurrentie is in dit geval een keuze van de overheid, niet van potentiële marktpartijen. Het beperken van potentiële marktpartijen tot in dit geval twee vanwege de frequentiebeschikbaarheid, moet mijns inziens tijdelijk zijn in verband met de mogelijkheden van een duopoliepositie.

Overigens, ik kan mij wel goed voorstellen dat bij de bespreking van de toegezegde nota Frequentiebeleid goed gekeken wordt naar de financiële consequenties. Dan zou eigenlijk ook een uitwerking aan de Kamer moeten worden voorgelegd die betrekking heeft op het betalen voor het verkrijgen van frequenties. Frequenties zijn nu eenmaal een schaars goed en daar kan best een prijskaartje aan worden gehangen. Dat lijkt ons een betere weg dan de

toch niet zo goede – ik wil het woord "heilloze" net niet gebruiken – weg van de extra winstheffing. Daarnaast worden al kosten voor overheidsbemoediging in rekening gebracht, een maal voor de tenderprocedure en jaarlijks voor het toezicht. Bovendien worden de kosten voor het uitvoeren van de heffing door Rijksbelastingen in rekening gebracht.

Voorzitter. Een volgend punt is de aftapbaarheid van de GSM. De minister heeft duidelijk gesteld dat de aftapbaarheid niet ten koste behoeft te gaan van het beveiligingsniveau. De privacy van goedwillende burgers is dus niet in het geding. De aftapbaarheid op zichzelf is een probleem, omdat de daartoe benodigde technologie nog ontwikkeld moet worden. Ik heb begrepen dat in de Europese Unie op dit moment wordt gewerkt aan de harmonisatie van aftapbehoeften en de daaruit voortvloeiende functionele eisen. Nu is de vraag of wij dit afwachten of dat wij hierop vooruit gaan lopen.

Er is nog geen duidelijkheid over de kostenproblematiek. Het desbetreffende wetsvoorstel is nog in de maak. De vraag is dan ook wanneer het zal verschijnen. Voor mij is een moeilijk punt hoe je over kosten kunt praten als datgene waarop de kosten gebaseerd worden nog niet ontwikkeld is. Of gaat het alleen om de criteria voor de toerekening van de kosten?

Een ander punt betreft de geschillencommissie. Bij de behandeling van het wetsvoorstel over de beursgang van de KPN is door de minister het volgende gezegd: "Het kan niet zo zijn dat de KPN een geschillencommissie in eigen huis moet laten functioneren om klachten van consumenten op te pakken, en een concurrent niet. Gaat u er dus maar van uit dat er evenredig zal worden gehandeld, wie er ook een stuk van de markt op dit vlak afsnoept." Dat is prima. Wetende hoe gevoelig een en ander ligt, wil ik graag nog iets nader ingaan op de beantwoording van de minister in de nota naar aanleiding van het verslag. Daarin wordt namelijk wat betreft het taakgebied en de vormgeving van de geschillencommissie verwezen naar het onderling overleg van belanghebbenden. Dat vind ik een beetje in contrast staan met de uitspraak van de minister dat de implementatie van

de GSM-wetgeving onder politieke verantwoordelijkheid en controle dient te geschieden. Ik zou hierover toch graag wat concretere toezeggingen willen hebben. Overigens vindt het CDA met de minister een goede geschillenregeling heel belangrijk. Wij hebben nog een aanvullende notitie over de positie van de consument van de minister te goed. Wellicht dat de onderhavige problematiek daarin mede aan de orde kan komen. Wanneer is die notitie overigens te verwachten?

Voorzitter! De tenderprocedure wordt beschreven in een AMvB waarover nog overleg wordt gevoerd met het overlegorgaan voor post en telecommunicatie. Dat is een goede zaak. De CDA-fractie steunt de minister in haar streven om niet met de tenderprocedure te starten voordat het voorstel kracht van wet heeft gekregen. Dit geldt ook voor het moment van publikatie van het tenderdocument.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD):
Waarom mag dit document niet eerder gepubliceerd worden?

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA):
Wij moeten eerst het wetgevings-traject afronden. Als u zegt dat dit snel moet gebeuren, ben ik dat met u eens. Zo spoedig mogelijk daarna moeten de documenten gepubliceerd worden.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD):
Het is vaker gebeurd dat concept-voorwaarden gepubliceerd werden. Ik zou ook niet weten wat daartegen is.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA):
Ik heb er niets op tegen als over de concept-voorwaarden wordt overlegd met het genoemde overlegorgaan en met andere belanghebbenden. Maar als iets officieel is gepubliceerd, kan er een beroep op worden gedaan.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD):
Ik kom er nog wel op terug.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA):
Voorzitter! De CDA-fractie is voorstander van voorhangprocedures bij de totstandkoming van de AMvB's. Uit de memorie van antwoord blijkt echter duidelijk dat de belanghebbenden, vertegenwoordigd in het overlegorgaan voor post en telecom, de mogelijkheid hebben hun zienswijze op die AMvB's te

geven. Ik vind het belangrijk dat ook de niet-vertegenwoordigde marktpartijen – voor zover ze bekend zijn, bijvoorbeeld potentiële vergunninghouders – deze gelegenheid krijgen. Dit biedt ons inziens voldoende garantie dat een ieders belang adequaat aan bod kan komen. Dat is de reden dat wij afzien van de voorhangprocedure. Overigens gaan wij ervan uit dat belanghebbenden die zich toch benadeeld voelen door de AMvB, de Kamer altijd weten te vinden. Dan is er toch nog overleg mogelijk. Uiteraard gaan wij er ook van uit dat de regering te allen tijde tot overleg bereid is.

Voorzitter! De selectieprocedure is uitgebreid in de memorie van antwoord aan de orde gekomen. De uiteindelijke beslissing blijft bij de minister, die daarvoor dan ook de politieke verantwoordelijkheid draagt. Dat is prima, maar politieke verantwoordelijkheid moet afgelegd worden, ook aan de Kamer. De CDA-fractie wil na afloop met nadruk niet alleen over het resultaat geïnformeerd worden maar ook over het verloop van de selectieprocedure.

De heer **De Jong** (PvdA): Voorzitter!
Ik beschouw dit MO als een vervanging van het eindverslag. Hiermee wordt tevens de plenaire vergadering ontlast, omdat in deze vergadering tevens de amendementen kunnen worden besproken. Ik heb er overigens ook één ingediend. Ik maak eerst enkele opmerkingen van algemene aard en vervolgens zal ik ingaan op een aantal vraagstukken. Aan het eind van mijn betoog zal ik mijn amendement toelichten.

Ik betreur het dat dit wetsvoorstel al met al zo'n langdurige procedure kent. Een en ander schijnt veroorzaakt te zijn door elementen in de wet, waarvan het niet onmogelijk is dat die straks geschrapt worden. Misschien had het kabinet dit anderhalf jaar geleden voor de zekerheid even kunnen vragen en dan waren wij niet zo ongeveer als laatste in Europa toe aan concurrentie als het gaat om mobiele telecommunicatie. Maar vooruit, daarover hebben wij allen zo onze particuliere gedachten.

Een en ander heeft er wel toe geleid dat KPN er nu volledig klaar voor is om een GSM-net te ontwikkelen, terwijl wij ons nog in de parlementaire fase van het wetsvoorstel bevinden. Het is dus nog niet

mogelijk dat nieuwe aanbieders zich al op de markt melden. Wat vindt de minister van deze ongelijke startpositie? Op welke wijze kunnen wij volgens de minister op dit terrein een normale, gezonde markt realiseren, nu de aanbieders op totaal verschillende momenten worden toegelaten?

Het wetsontwerp met de nota van wijziging zoals het nu voorligt is rijp om te worden afgehandeld en het zal voor een groot deel met enig geroffel op de bankjes ontvangen worden. Ik wil echter nog een kanttekening maken. Bij het bestuderen van dit wetsontwerp en andere stukken op het punt van telecommunicatie kreeg ik gaandeweg het vervelende gevoel dat ik ook had toen ik zo'n twaalf jaar geleden voor het eerst probeerde mij volkshuisvestingszaken eigen te maken. Naar mijn idee zijn wij in de regelgevende zin een gebied aan het ontwikkelen dat slechts voor een beperkt aantal ingewijden toegankelijk wordt. Er worden begrippen gehanteerd die zeer gecompliceerd zijn. Die begrippen betekenen niet altijd hetzelfde als elders in het regelgevend en wetgevend apparaat. Ik wijs op dit vraagstuk om te voorkomen dat de opvolger van de minister over vier jaar dezelfde brief moet schrijven als de heer Heerma twee weken geleden aan de Kamer schreef, waarin stond dat het zo langzamerhand tijd wordt om een nieuwe flink afgeslankte wet voor de volkshuisvesting te schrijven. Wellicht kunnen wij, als wij in de komende jaren op een goede manier met onze regelgeving omgaan, voorkomen dat de Kamer over vier jaar een soortgelijke brief over telecommunicatie zal bereiken. Ik vraag echter enige aandacht voor de snel toenemende regelgeving en voor de begrippen die daarbij gehanteerd worden. Ook wijs ik op berichten die ik onderhands heb vernomen over de stapels papier die naar het overlegorgaan zijn gestuurd om al die AMvB's in te vullen. Dit alles geeft mij een droef gevoel.

Dan het speelveld van de mobiele telecommunicatie in de toekomst. Ik vraag mij af hoeveel aanbieders er op een gezonde manier deel kunnen uitmaken van die markt. Je kunt dit benaderen vanuit twee invalshoeken, de economische en de technische. Wat de economische invalshoek betreft is het mij bijvoorbeeld niet duidelijk om hoeveel "aansluitingen"

het zou moeten gaan en hoe groot de omzet binnen een bepaald gebied moet zijn om bepaalde investeringen te rechtvaardigen en naar een gezonde exploitatie te streven. Ik heb nooit een beschouwing gelezen over de vraag hoeveel aanbieders er op zo'n markt horen te werken, maar ik kan mij niet aan de indruk onttrekken dat wij ons in te sterke mate laten leiden door de technische randvoorwaarden. Voor mijn gevoel is een markt met maar twee aanbieders niet veel beter dan een monopolistische markt. Er zijn risico's aan verbonden en dan hoeft er niet eens sprake te zijn van kartelvorming, maar je komt elkaar overal tegen, je kijkt elkaar naar de ogen en je weet dat als de één begint aan een prijzenslag, de ander kapot gemaakt wordt, maar dat je uiteindelijk ook jezelf kapot maakt. Naarmate er minder aanbieders zijn, des te sterker leeft dat gevoel en dat is bepalend voor de vraag hoe met die markt moet worden omgegaan. Het lijkt mij tegen deze achtergrond goed als er drie aanbieders op de markt zijn. Dat is in het belang van de consument al direct veel beter.

Dat brengt mij bij de technische randvoorwaarden. Uit de stukken is mij niet duidelijk geworden wat die randvoorwaarden precies inhouden. Dat komt doordat ik geen elektrotechisch ingenieur ben of iets dat daarop lijkt. Als ik het goed begrip wordt een belangrijk deel van de frequenties gebruikt door de KPN via een ATF-systeem. Zij hebben daarvoor ruim 40 frequenties nodig. Dan blijven er bijna 80 over. Je schijnt er zo'n 40 nodig te hebben voor een beetje GSM-net en dus kunnen er maar twee aanbieders zijn. Tegelijkertijd lees ik verder dat er ook nog een DCS 1800-systeem komt. Daar kunnen ook twee aanbieders gebruik van maken. Verder lees ik dat de verwachting bestaat dat die tweede aanbieder niet in één keer alle technische mogelijkheden kan benutten, maar dat hij eerst een periode gebruik moet maken van KPN. Naar ik meen, is het DCS 1800 in 1996 beschikbaar. Ik reken even terug, te beginnen bij nu. De wet die wij nu behandelen, moet nog naar de Eerste Kamer. Men kent de procedure. Eind 1994 komt de tweede aanbieder op de markt.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): De heer De Jong is wel heel pessimistisch.

De heer **De Jong** (PvdA): Mevrouw Jorritsma noemt dat pessimistisch. Gelet op de historie van deze wet, ben ik gewoon blij als dat gebeurt. Ik mag verwachten dat KPN een beschaafde houding aanneemt. KPN is over het algemeen toch een relatief beschaafde ondernemer, al was het maar omdat wij er nog steeds de baas over zijn. Stel dat je dat combineert met het op tijd beschikbaar zijn van DCS 1800. Waarom zou je het dan uit technisch oogpunt niet gewoon met drie kunnen proberen? ATF3 is over een paar jaar immers weg. Dat sterft uit. Die frequentieruimte komt er dus toch. Je moet er dus alles aan doen – al moet je voor een paar jaar noodverbanden leggen – om ervoor te zorgen dat het aantal aanbieders op de markt niet alleen wordt bepaald door de technische mogelijkheden. Wat economisch wenselijk is, mede vanuit de consument gezien, moet je ook in het achterhoofd houden. Graag hoor ik of de minister het hierover met mij eens is.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): De heer De Jong heeft nu twee invalshoeken gekozen. Een en ander is volgens hem misschien niet mogelijk door de techniek. Voorts heeft hij uiteengezet waarom het in economisch opzicht beter zou zijn. Mag ik hem dan nog een economisch gegeven voorleggen? Als het tweede eraan komt, is KPN waarschijnlijk een heel eind verder op de markt. Is het nu wel verstandig om tegenover een KPN die op dat moment een groot marktaandeel heeft, twee kleine nieuwe te zetten? Dan loop je misschien het risico dat je op een verdeling van 80-10-10 of van 70-15-15 terecht komt. Is dat op het gebied van concurrentie het ideale beeld?

De heer **De Jong** (PvdA): Als het zo zwart ligt, heb ik sowieso een probleem. De vraag die ik net stelde, wordt dan immers nog veel prangender. Net vroeg ik de minister naar de gang van zaken als de KPN al vrij vlot op die markt kan gaan opereren. Of de verhouding nu 70-15-15 wordt of 80-20 – daar komt het natuurlijk op neer als je er maar twee hebt – dan zit ik met een probleem. Dan is er namelijk een onevenwichtige markt. Daarover ben ik het met mevrouw Jorritsma eens. Ik houd haar een tweede vraagstuk

voor. Er wordt min of meer gesuggereerd dat, als DCS 1800 op de markt is, op dit systeem aanbieders terechtkomen die al op de bedoelde markt opereren. Het wordt dus nog moeilijker. Nu laat je KPN toe. Over een half jaar komt er een tweede bij. Over twee jaar komen er een derde en misschien een vierde bij. Het lijkt mij dan wijzer, om snel mogelijk te maken dat er direct al drie of misschien zelfs vier op die markt kunnen opereren. Waarom? Wie er volgend jaar niet bij is, kan immers in de groeiemarkt die op dat moment ontstaat, niet meedelen en zal zich daar over twee jaar helemaal niet in vechten. Dat is mijn verwachting.

Minister **Maij-Weggen**: Mag ik de heer De Jong vragen in welk Europees land er op dit moment zo verschrikkelijk veel GSM-netten op de markt zijn? Hij vindt dat zo'n ideale situatie. Waaraan ontleent hij dat grote ideaal?

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat is een visie.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Er hoeft toch geen voorbeeld te zijn?

De heer **De Jong** (PvdA): Ik ben blij dat de heer Wolffensperger mij dat aanreikt.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): En dat vanuit D66!

De heer **Wolffensperger** (D66): Hoe bedoelt u dat?

De heer **De Jong** (PvdA): Dat zoeken jullie na de vergadering maar uit.

Op intrinsieke gronden, omkleed met argumenten, meen ik dat het wijzer is om er meer dan twee te hebben. De minister heeft echter gelijk: een groot aantal Europese landen heeft er maar twee. Maar sommige landen hebben er wel drie. In het buitenland zijn de technische overwegingen of een te kleine markt wellicht redenen geweest om zo te beginnen. Als wij een bepaalde opvatting hebben, waarom zouden wij die stappen dan in zo'n dichtbevolkt land als het onze niet direct kunnen zetten?

Dan ga ik in op de aftap-problematiek. De problemen op dit punt zijn nog niet helemaal opgelost. Ook hierbij doe ik er volgens mij het beste aan, gewoon maar te zeggen

wat ik vind. Ik meen dat de eis van aftapbaarheid simpelweg gesteld hoort te worden. Het is ondenkbaar dat wij iets zouden kunnen zeggen in de trant van: "Beste mensen die wat mis willen doen, u heeft een telecommunicatiecircuit ter beschikking en daar komen wij nooit in". Ik kan niet overzien of het zo veel geld kost om GSM geschikt te maken voor het aftappen. Dat lijkt mij primair een probleem van degene die zich gaarne op die markt wil werpen. Die moet maar direct weten, en niet pas als er Europese regelgeving is of een Europese eenheidsworst is gekomen, dat wij in Nederland vinden dat GSM-systemen aftapbaar moeten zijn. Zo kan men zich daar technisch op instellen. Als het gaat om de vraag wie de kosten moet dragen, dan lijkt het mij nogal simpel. Op het vlak van het technisch mogelijk maken, is dat natuurlijk een probleem van de aanbieder. Wanneer de overheid daadwerkelijk gebruik maakt van die technische mogelijkheid, dan zal de overheid daarvoor geld moeten betalen. Dat is nu ook het geval bij aftappen. Het zou onzin zijn als de overheid geld zou moeten geven voor het technisch uitvoerbaar maken. Dat lijkt mij echt een probleem van de aanbieder en dat mag dan ook in de functie-eisen worden geregeld.

Ik kom, misschien is dat wel een leuke keerzijde van de financiële medaille als het gaat om de aftapproblematiek, op het punt van de winstafrek. Uiteindelijk komt het immers op aftrek neer, omdat men eerst 7,5% heeft betaald. Dit is een heel opmerkelijk figuur in de wet. Dit figuur cirkelt rond artikel 41a. Waarom denk ik dat artikel 41a met toebehoren beter uit de wet geschrapt kan worden? Er zit sowieso een inconsistentie in de hele gedachtengang. Wij gaan immers een markt organiseren waarin concurrentie een rol speelt en op een goede manier georganiseerd wordt. Als men op een goede manier concurrentie organiseert, dan kan men niet tegelijkertijd een figuur ontwikkelen vanuit de gedachte dat er als het ware excessieve winsten kunnen worden behaald. Dat is met elkaar in tegenspraak.

Het wordt echter nog een streepje erger. Uit de stukken blijkt immers dat het nog vele jaren zou duren voordat er geld gevangen kan worden met behulp van deze figuur. Ook dat klopt niet. Hoe kan men nu

al een excessieve winst hebben als het nog vele jaren duurt voordat men daar aan toe is? Dat klopt niet. Het is dan ook wijs dat de regering tot op heden heeft nagelaten daar ook maar één cent voor te boeken. Anders moesten wij wederom beren proberen te schieten waarvan wij de huid al hadden verkocht. Als je die factoren bij elkaar optelt, dan heb ik het nog niet eens over het fenomeen dat men nog iets meer aanbieders op de markt zou moeten toelaten, waardoor de concurrentie terwille van de consumenten een nog betere rol kan spelen. Daarom is het maar beter om deze figuur te schrappen. Ik spreek dan nog niet eens van allerlei complicaties die vastzitten aan het toepassen van artikel 41a met toebehoren.

In het voorlopig verslag heb ik gezegd dat de winstgevende activiteiten op een eenvoudige wijze losgemaakt kunnen worden van het daadwerkelijke opereren. Men maakt de winst als het ware met de toeleveringsactiviteiten om te voorkomen dat genoemde 7,5% betaald moet worden. Een echt bevredigend antwoord heb ik daarop niet gekregen. Het lijkt mij ook een merkwaardige precedent voor andere sectoren in de economie waar ook wel eens maar twee of drie aanbieders zijn. Daarvan heb ik ook absoluut niet gehoord dat die een voorheffing van 7,5% krijgen. De vergelijking met olie en gas die in de memorie van antwoord staat, klopt natuurlijk niet. Daarbij tellen niet alleen de argumenten die mevrouw Van der Hoeven heeft gegeven. Ik leg er nog een naast. Het wezenlijke van olie en gas is dat wij daarbij leveren op een wereldmarkt. Gas haal je zo ongeveer voor een prikje uit de grond, maar je koppelt de prijzen als het ware los van de vraag hoeveel exploitatiekosten je hebt. Je koppelt de prijzen aan de wereldmarkt en zelfs aan een ander produkt. Ik vind dat heel logisch. Er zijn zelfs allerlei redenen voor om dit toe te juichen die destijds nog niet eens waren bedacht. Dit is de belangrijkste achtergrond waardoor letterlijk excessieve winsten kunnen worden gemaakt bij de olie en gaswinning in dit land.

Wij hebben het hier evenwel over een markt die zich afspeelt binnen de grenzen en waar de prijszetting dus niet wordt bepaald door de rest van de wereldmarkt, maar door de concurrentie die binnen deze eigen

markt plaatsvindt. Daardoor is er ook geen reden om te veronderstellen dat daardoor de tariefstellingen overdreven hoog zouden zijn om er eens goed geld aan te verdienen. Voor mij mag het winstgevend zijn maar er is geen reden om te denken: men ziet kans om daar excessieve winsten te halen.

Minister **Maij-Weggen**: Wilt u de indruk wekken dat een nieuw GSM-systeem niet winstgevend zou zijn?

De heer **De Jong** (PvdA): Ik ben van mening dat degene die op deze markt goed opereert, een winstgevend activiteit tegemoet gaat, zoals meestal ondernemers risico's nemen om winstgevend activiteiten te ontwikkelen. Echter, ik kan uit de stukken niet opmaken dat dit een andere activiteit zou zijn dan veel andere activiteiten die zich gewoon op de markt afspelen, onder Nederlandse omstandigheden en zonder beïnvloeding door tariefstelling of andere factoren in het buitenland. Met andere woorden: ik zie geen reden voor die bijzondere positie.

Voorzitter. Met mevrouw Van der Hoeven denk ik dat de kernvraag de volgende is: waar is het aangrijpingspunt om te stellen dat er grond is om schaarste te erkennen? In dit verband kan slechts over frequenties worden gesproken. Een en ander betekent – en daarbij hebben wij het over méér dan alleen GSM – dat ik buitengewoon benieuwd ben naar de standpuntbepaling van de regering inzake het frequentiebeleid. Wij moeten met elkaar discussiëren over de vraag of het gebruik van schaarse frequentieruimte, ook in andere opzichten, een reden vormt om daaraan heffingen te koppelen, in relatie met het feit dat iemand op grond van die schaarste een onderneming kan drijven en winst kan maken. Ik ben er ook niet vies van om dan met elkaar te praten over een positief saldo. Echter, die discussie hoort dan in dat kader thuis, onder die noemer, en niet alleen beperkt tot het onderwerp waarover wij nu spreken. Verder moet er sprake zijn van een heffing op grond van het gebruik en niet van een in mijn ogen discutabele en wellicht ook op verschillende manieren te ontcijferen forfaitaire winstheffing. Vandaar dat ik samen met twee collega's een amendement

heb ingediend dat erop is gericht om artikel 41a met toebehoren te schrappen.

Minister **Maij-Weggen**: Ik zie, voorzitter, dat er een grote eenstemmigheid heerst, gelet op het knikken van de collega's van de heer De Jong. Hij wil een en ander kennelijk allemaal liever besproken en eventueel toegepast zien nadat de nota over het frequentiebeleid ter tafel is gebracht. Sluit hij niet uit dat wij dan alsnog tot een heffing komen?

De heer **De Jong** (PvdA): Ik sluit allerm minst uit dat u dan komt met een voorstel om een heffing in te voeren op het gebruik van schaarse frequentieruimte.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter, ik zie enige onrust in de zaal...

De heer **De Jong** (PvdA): Die onrust betekent dat men nu al gaat nadenken hoe een en ander het best kan worden georganiseerd.

Minister **Maij-Weggen**: Men weet nu waar men aan toe is.

De heer **De Jong** (PvdA): Ik vind niet zo belangrijk wat de markt zelf allemaal graag wil. Ik vind dat wij heldere overheidsregels moeten hebben. Ik merk nu dat er wederom enig rumoer ontstaat. Voorzitter, wij maken zelden gebruik van de mogelijkheid om meteen, interactief, met het publiek te communiceren... Wij geven er de voorkeur aan om aan de hand van het juiste aangrijpingspunt heldere regels op te stellen en bij de bespreking van die nota met elkaar na te gaan wat de financiële aspecten zijn van het fenomeen frequentieschaarste. Hoe dat precies uitwerkt, zien wij wel. De noemer winstheffing vinden wij om allerlei redenen niet de juiste figuur.

Voorzitter. Vervolgens richt ik mij op de rol die de Kamer speelt bij de uitwerking van deze wet. Ik doel op het concreet uitschrijven op de markt, de tenderprocedure en de te maken keuze. Er zijn verschillende redenen waarom ik meen dat de Kamer hierbij terughoudend dient te zijn. Ik wil echter graag geïnformeerd worden over deze gang van zaken al is het maar om, als het te langzaam gaat, te vragen of het niet wat vlotter kan. Ik onderstreep de noodzaak van terughoudendheid ten aanzien van

dit onderhandelingsproces tussen regering en markt. Voorkomen moet worden dat er een situatie ontstaat waarin de Tweede Kamer mee gaat doen bij het kiezen uit aanbieders. Wij moeten ons daar verre van houden omdat een dergelijke situatie mijns inziens verstrend zou kunnen uitwerken op het keuzeproces en op de objectieve beantwoording van de vraag welke de beste aanbieder is naast KPN.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Voorzitter! Toen ik mijn fractie een kleine notitie moest sturen om te vertellen waar het wetsontwerp over ging, heb ik met verbazing nog eens de titel van het wetsontwerp gelezen. Daar snapt, om met de heer De Jong te spreken, inderdaad geen mens meer iets van. Ik heb het dan nog niet eens over sommige delen van de inhoud van het wetsontwerp. Het gaat toch eigenlijk over iets heel simpels, namelijk hoe wij in de toekomst omgaan met de concurrentie op het gebied van de auto-telefoons en de pocket-telefoons. In de toekomst zullen misschien nog allerlei diensten ontstaan, maar dat zijn de basisdiensten die men kan gaan aanbieden. Ik heb het vervolgens ook maar op die manier uitgelegd.

Het wetsvoorstel is heel ingewikkeld. Eigenlijk sluit ik mij graag aan bij de vragen van de heer De Jong over de formuleringen voor de toekomst en de wijze waarop wij omgaan met allerlei elementen van het wetsvoorstel. Wij spreken dadelijk over machtigingen, vergunningen, concessies en ontheffingen. Dat zijn vier verschillende dingen, met een verschillend regime, waarop ik overigens terugkom bij de behandeling van de hoofdlijnennotitie WTV, omdat ik het gevoel heb dat wij moeten proberen naar zo eenvoudig mogelijke, begrijpelijke regimes te gaan, waarvoor niet allemaal verschillende procedures nodig zijn. Daar houd je wel mensen mee bezig, maar ik vraag mij af of dat de beste weg is.

Het heeft ontzettend lang geduurd voordat wij dit wetsvoorstel hebben gekregen. Ik heb het nog eens nagelezen. Het stond keurig op een rijtje in de memorie van antwoord. Dat is heel goed, want dan kun je de geschiedenis in één oogopslag zien. Wij hebben op 12 juni 1991 over het onderwerp gesproken. De hele Kamer heeft toen gevraagd om het

alsjeblieft snel te doen en de minister heeft dat toegezegd. Wij hadden toen nog de hoop dat het redelijk snel zou gaan. Bij de Raad van State duurt het altijd wel lang, maar zo rond de jaarwisseling of begin maart 1992 zou het wetsvoorstel toch bij ons hebben moeten kunnen zijn. Niets was minder waar. Het werd 12 oktober 1993. Voor mijn gevoel is dat anderhalf jaar later dan ik had verwacht. Als je de hele procedure naleest, kun je je toch niet aan de indruk onttrekken, dat wij de Raad van State daar niet helemaal de schuld van kunnen geven, maar dat het voor een flink deel kwam door de ambtelijke ruzies – ik zal netjes zeggen: ambtelijke discussies – tussen Verkeer en Waterstaat en Financiën. Om weer met de heer De Jong te spreken: die halen wij dadelijk misschien met één pennestreek overhoop. Dan had het wetsvoorstel dus best een half jaar eerder ingediend kunnen worden of misschien wel een jaar eerder ingediend kunnen worden. Ik zou graag de visie van de minister hierop hebben. Het spijt mij buitengewoon, omdat het zo belangrijk is.

Ik kom hiermee op de eerste meer principiële vraag die bij de behandeling van het wetsvoorstel moet worden beantwoord. De heer De Jong is er uitgebreid op ingegaan, maar mijn liberale ogen zijn er ook op gevallen. Waarom kiezen wij nu voor maar één concurrent? Ik moet bekennen dat ik als het wetsvoorstel anderhalf jaar geleden was ingediend wellicht tot een geheel andere conclusie was gekomen dan misschien vandaag aan het eind van dit debat zal gebeuren.

De heer **Wolffensperger** (D66):
Daarom hebben ze zo lang gewacht!

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD):
Dat zou best eens kunnen! Iedereen weet dat er in het land één partij is die absoluut geen haast heeft met het scheppen van concurrentie, het bedrijf dat nu al over een vergunning beschikt. Ik zal dat bedrijf niets verwijten, want daar ligt het niet aan. Maar het is wel heel ernstig dat wij blijkbaar niet in staat zijn, dan zodanige voorwaarden te scheppen dat wij in elk geval vanaf het moment dat de technologie aanwezig is twee gelijkwaardige concurrenten op de markt hebben. Dat vind ik buitengewoon spijtig.

Met alle opmerkingen die de heer De Jong erover heeft gemaakt en overigens ook met alle misen en maren die naar mijn opvatting goed in de memorie van antwoord zijn weergegeven, ben ik tot de conclusie gekomen, dat het wellicht niet zo verstandig is om op dit moment al een derde naast een tweede aanbieder te introduceren. Ik blijf met dezelfde vragen en problemen zitten. Licht het als DCS 1800 straks beschikbaar komt voor de hand verder te gaan? In de memorie van antwoord en overigens ook in de memorie van toelichting wordt gesteld, dat het zeker mogelijk zal zijn in de toekomst meer concurrenten toe te laten op de markt.

Mijn gevoel – het is weer niet meer dan een gevoel – zegt mij dat als de monopolist tot nu toe al een heel eind op weg is en veel eerder kan beginnen met het op de markt brengen van apparatuur op GSM, het onverstandig is nog twee in eerste instantie kleinere aanbieders toe te laten. Die moeten dan proberen zich een weg te banen. Mijn gevoel zegt mij dat die twee elkaar dan kapot gaan concurreren, in plaats van een goede concurrentie voor de eerste aanbieder te leveren. Graag krijg ik van de minister een helder antwoord op deze motivatie. Daarbij spreekt het mij overigens niet zo erg aan, als de minister zegt: kijk maar wat er in andere landen gebeurd is, want daar hebben zij er ook maar twee. Wij kijken heel vaak niet naar het buitenland en soms kijkt het buitenland naar ons. Zo was het bijvoorbeeld, toen wij begonnen met onze privatiserings- en liberaliseringsgedachte. Inmiddels moeten wij weer naar het buitenland kijken.

De heer **De Jong** (PvdA): Voorzitter!
Nu alle punten en komma's achter de rug zijn, zou ik aan mevrouw Jorritsma graag het volgende willen vragen; het betreft het spiegelbeeld van de vraag die zij mij stelde. Wat stelt zij zich erbij voor, als het erom gaat nog kans te zien als nieuwe aanbieder op een snelle groeiemarkt die zich een jaar of anderhalf heeft ontwikkeld: hoe zou je je er dan nog tussen kunnen vechten? Dat is gigantisch moeilijk.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD):
Dat vraag ik mij af. Als er twee flinke aanbieders op enig moment op de markt zijn, zou het best kunnen zijn

dat zo'n derde aanbieder, met een heel gespecialiseerde dienstverlening, heel aardige niches in de markt kan opzoeken, waarmee deze een eigen groeipotentie kan krijgen.

Als het erom gaat, naast alles wat nu al genoemd is, nog een argument te bedenken waarom het wellicht niet verstandig is op dit moment, wijs ik erop dat dit ook komt, doordat de minister via de nota van wijziging inmiddels toe gaat staan dat de tweede aanbieder gebruik mag maken van een alternatieve infrastructuur. Daarbij vind ik het heel interessant om te zien hoe die twee zich naast elkaar gaan ontwikkelen. Dan zou het best eens kunnen zijn dat je op enig moment infrastructuur en diensten toch weer uit elkaar gaat trekken. Dat staat overigens ook in het wetsvoorstel, alsmede in de hoofdlijnennotitie WTV, vermeld als een mogelijke optie voor de toekomst. Maar ik vrees dat ik nu een beetje te ver in de toekomst probeer te kijken. Ik herinner mij dat wij een jaar of vier geleden geprobeerd hebben in de toekomst te kijken en dat die toekomst er toen geheel anders uitzag als de praktijk van vandaag. Dat is de ellende bij dit soort technologische ontwikkelingen: voor je het weet, zit je weer in een achterstand. Ik heb sterk de indruk dat wij op dit moment alweer in een achterstand verkeren. Maar op 21 maart zullen wij erover praten hoe wij dat misschien weer in een kleine voorsprong kunnen omzetten.

Kortom, ik denk dat wij tot nu toe met twee op de goede toer zitten. Maar ik sluit niet uit – dat zegt de minister eigenlijk zelf ook in de schriftelijke beantwoording – dat er op enig moment wel degelijk sprake moet zijn van verdere uitbreiding van concurrentie.

Ik moet zeggen dat ik buitengewoon gelukkig ben met de nota van wijziging die bij de memorie van antwoord zat. Daar zitten een hoop wijzigingen bij die vrijwel kamerbreed gevraagd zijn, vooral als het gaat over het feit dat de tweede aanbieder begint met een nadelige concurrentiepositie. Ik heb het gevoel dat de minister een soort mandjes heeft gecreëerd, waaruit zij straks kan putten om mogelijke faciliteiten aan de tweede aanbieder aan te bieden, als deze dat wil of als daar om gevraagd wordt. Mijn vraag daarover is, wat nu de bedoeling is. Is het de bedoeling dat alles wat

daarin zit, ook werkelijk gebeurt, als daar om verzocht wordt? In dat geval kan de minister zich er vast op voorbereiden, want ik neem aan dat de tweede aanbieder, als deze slim is, onmiddellijk alles wat er aan mogelijkheden in zit, zal aanvragen. Of is het de bedoeling dat de minister zelf nog, aan het einde van de tenderprocedure, een keuze gaat maken uit de verschillende mogelijkheden? Ik denk bijvoorbeeld aan zaken als: moet PTT toestaan een nummerblok af te geven en moet PTT allerlei faciliteiten geven om gebruik te maken van de eigen infrastructuur? Of is het de bedoeling dat een aantal van de onderdelen gebruikt gaat worden?

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): En dan ook de vraag: op basis waarvan wordt die keuze gemaakt?

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Volgens mij staat in de wet gewoon dat het kan gebeuren en staat er geen enkel criterium bij genoemd. De minister kan de keuze maken of niet maken, maar hoeft daar geen motivering voor te geven. Zo staat het tenminste niet in de wet en vandaar mijn vraag wat er nu gaat gebeuren.

Ik zou er een voorstander van zijn, als wij het hebben over de procedure en de snelheid daarvan, nu alles eraan te doen om het ook zo snel mogelijk te doen. Het wil zeggen dat wat mij betreft, als de minister alle overleggen gehad heeft met diegenen met wie overlegd moet worden, de concept-tendervoorwaarden – als deze klaar zijn, voordat de Eerste Kamer de wet behandeld heeft – best doorgegeven zouden mogen worden aan potentiële aanbieders, zij het met een groot stempel "concept" erop. Het zijn geen domme jongens en zij zouden daar, naar mijn gevoel, een hoop werk mee kunnen verrichten, waarmee je ook de tenderprocedure behoorlijk zou kunnen versnellen. Ik hoor daar graag de opvatting van de minister over.

Van de voorhangprocedure, waar het CDA in eerste instantie voor pleitte, zijn wij inmiddels af.

Ik was heel blij uit de nota van wijziging te vernemen dat de minister toegestaan heeft, dat de tweede aanbieder gebruik mag maken van een andere gemachtigde infrastructuur. Alleen, ik heb wel een vraag. Waarom is gekozen voor de

procedure zoals die in de wet staat? Er wordt nu een ontheffing gegeven, terwijl in de hoofdlijnennotitie WTV eigenlijk een heel ander verhaal staat. Dat is dan misschien wel voor een tijdelijke situatie, maar het is toch wel wat vreemd dat er eigenlijk al gezegd wordt dat men het mag gaan gebruiken mits daar ontheffing voor wordt verleend, terwijl de andere aanbieder niet wordt gezegd wat hij moet gaan doen. Die heeft zijn eigen infrastructuur en die kan zijn eigen infrastructuur gewoon gebruiken. Ik zou er niet voor zijn het alleen per ontheffing te regelen. Het lijkt mij beter daar een reguliere bepaling van te maken: Men mag gebruik maken van gemachtigde infrastructuur. Aan gemachtigde infrastructuur zijn volgens mij beperkingen genoeg verbonden om ervoor te zorgen dat het op een goede manier gebeurt.

Bij nota van wijziging is dunkt mij ook de voorwaarde voor de interconnectie goed geregeld. Het spijt mij zeer dat nog steeds een soort verlengde overgangperiode wordt gekozen voordat tot meer onafhankelijk toezicht gekomen wordt. Juist bij de behandeling van dit wetsvoorstel lijkt mij een wat meer fundamentele benadering op haar plaats. Waar wij nu concurrentie gaan toestaan en toch desondanks zowel de controle als de beleidsvoorbereiding en de wetgeving in één hand blijft, terwijl wij nota bene zelf financieel belang hebben en partner zijn van een van de aanbieders, groeit toch het vermoeden dat er ook wel eens iets niet goed zou kunnen gaan. Ik wil niet zeggen dat er inderdaad iets niet goed kan gaan. Ik heb best wel vertrouwen in de mensen op het ministerie die dat werk moeten doen, maar het is niet goed. Wij zijn belanghebbende deelnemer in een van de partijen die op de markt bezig is en moeten nu de controle op beide uitoefenen, terwijl de andere partij niet dat voordeel heeft.

Ik pleit er dus met nadruk voor om toch te komen tot een meer onafhankelijk toezicht, waarbij ik natuurlijk wel degelijk met de minister van mening ben dat de eindverantwoordelijkheid voor die controle bij de minister ligt. Daarvoor is een wetgevingstraject te bedenken. Want wij hebben meerdere instellingen die voor ons toezicht houden, controle uitoefenen – aan die controle ligt natuurlijk een wet

ten grondslag – waarbij de verantwoordelijkheid voor ook dat toezicht bij de minister ligt. De vraag is overigens wel of je op de lange termijn nog kunt volstaan met HDTP en of het niet DGTP zou moeten worden. Maar daar kom ik graag op 21 maart op terug.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): In de memorie van antwoord staat nu het jaar 1998.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Ja, dat is mij te laat, omdat ik denk dat het nu het moment is. Want wij gaan nu iets toestaan wat nogal grote consequenties heeft. Ik denk dat het controle en de toezicht bijvoorbeeld op de interconnectievoorwaarde en de tarieven die daarbij gehanteerd worden en de eerlijkheid op de markt nu bepalend gaan worden en ook nu van groot belang zijn. Daarbij kan ik mij niet aan de indruk onttrekken dat er dan toch te veel controle, beleidsvoorbereiding, wetgeving plus een belang in een van de partijen in één hand zit.

De heer **De Jong** (PvdA): Mevrouw Jorritsma legt nogal wat op tafel. Misschien zullen wij daar op 21 maart verder over spreken. Maar ik wil haar op dit moment in ieder geval één vraag stellen. Zij signaleert een misschien theoretisch probleem dat een overheid, die altijd al de rollen heeft gecombineerd, dat blijkbaar in de komende jaren zo slecht kan doen, dat zij toezicht en controle op verre afstand van de overheid wil stellen, maar blijkbaar wel weer binnen ministeriële verantwoordelijkheid. Ik begrijp dat niet. Beseft zij wel dat je, wanneer je op deze manier zaken moet organiseren, met de bijbehorende regelgeving, een enorme inspanning doet die dan ook een praktisch probleem moet oplossen? Kortom, hoe groot is het probleem dat de overheid in de komende jaren, ongetwijfeld wel goed georganiseerd, de toezichts- en controlewetgeving en ook het aandeelhouderschap dat ze ook al in de afgelopen jaren had, met elkaar combineert?

De **voorzitter**: De datum 21 maart is nu een paar keer genoemd. Voor alle duidelijkheid: op 21 maart hebben wij een uitgebreide commissievergadering over de Hoofdlijnen-

notitie telecommunicatie-voorzieningen.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Het is minder aan de orde naarmate de staatsbemoeienis en de monopoliepositie meer aan de orde zijn. Er is minder een probleem van controle rechtstreeks door het ministerie naarmate het puur over een staatsaangelegenheid gaat. Maar naarmate de markt meer gaat werken, zal het naar mijn oordeel ook meer voor de hand liggen om naar een meer onafhankelijke controle te gaan, wat overigens in dit land een heel normaal regime is. Want wij hebben dat op het gebied van de media al jaren, waarbij overigens ook de wet bepaalt waar de grenzen van de controle liggen en waar precies de bevoegdheden van een dergelijk controle-instituut liggen. Er zijn zo veel modellen. Ikzelf had bedacht dat wij misschien het beste het Canadese model zouden kunnen kiezen. Maar ik vrees dat niemand weet wat dat is.

De heer **De Jong** (PvdA): Dan moeten wij eerst een werkbezoek brengen, vrees ik.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Dat mogen wij tegenwoordig niet meer doen. Daarover worden stukken in de krant geschreven. Ik vind overigens dat dit meer thuishoort bij de discussie over de hoofdlijnen. Ik kom hierop dan graag terug. Hetzelfde geldt voor de positie van CASEMA. Ik heb er best opvattingen over, maar ik denk dat ik die beter op 21 maart naar voren kan brengen.

Dan kom ik bij de 7,5% winstheffing. Aan alle argumenten die mevrouw Van der Hoeven en de heer De Jong hiertegen hebben aangedragen, wil ik er nog één toevoegen. Hoe redelijk is het eigenlijk om een dergelijke heffing in te voeren? Ik herinner mij dat de minister van WVC 1,5 à 2 maanden geleden met grote vreugde frequenties heeft uitgedeeld aan de commerciële omroep. Naar mijn gevoel is er bij het uitdelen van die frequenties geen winstheffing gevraagd. Er is puur op basis van de voorgelegde zaken een keuze gemaakt. Er is dus geen sprake van een excessieve winstheffing. Naar mijn mening is op dat moment precies hetzelfde aan de orde. In het verlengde van wat de heer De Jong heeft gezegd, merk ik het volgende

op. Er ligt nog steeds geen frequentienota. Maar wellicht zullen wij nog ooit daarover discussiëren. Dan kan worden aangegeven dat schaarse frequentie op de markt moet worden gebracht en dat daarvoor vergoedingen moeten worden gevraagd. Ik vind dat echter een aparte discussie waard. Die discussie moet niet worden gevoerd aan de hand van een wetsontwerp dat nota bene van een ander ministerie komt dan het ministerie dat waarschijnlijk met de frequentienota zal komen. Het lijkt mij beter om dan te spreken over mogelijke heffingen, betalingen etcetera. Dan geldt natuurlijk: gelijke monniken, gelijke kappen. Als het voor de één geldt, moet het ook voor de ander gelden. Het kan niet zijn dat alleen in dit geval de excessieve winstheffing wordt gevraagd.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Mag ik uit de opmerkingen van mevrouw Jorritsma afleiden dat zij er geen tegenstandster van is?

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Ik ben er vooralsnog geen voorstandster van. Ik zal ook zeggen waarom: om de doodeenvoudige reden dat de technologie de schaarste steeds kleiner maakt. Er ontstaat steeds meer ruimte. De vraag is: als de schaarste steeds kleiner wordt, waarom zou de Staat er dan nog iets voor moeten vragen? Ik kan mij voorstellen dat er bij grote schaarste wat wordt gevraagd. De technologie haalt ons echter zo langzamerhand in. Daar kunnen dus grote vraagtekens bij worden gezet. Ik zie de nota in ieder geval graag tegemoet. Maar het zal wel lang duren voordat die nota er is, want ook daarover zal wel ruzie plaatsvinden tussen het ministerie van Financiën en het ministerie van WVC. Zo gaat het gebruikelijk!

Voorzitter. Ik kom bij de aftapbevoegdheid. Ik ben het eens met hetgeen de heer De Jong heeft gezegd. Als er geld moet worden gestopt in de technische mogelijkheden, zijn die kosten voor de aanbieder. Er wordt in de wet gevraagd om een aftapmogelijkheid te creëren. Als er concreet moet worden afgetapt, zal de overheid daarvoor moeten betalen. Dat lijkt mij de juiste verdeling. Ik vind overigens wel dat wij goed moeten opletten dat wij niet de GSM-standaard gaan doorbreken. Ik heb

begrepen dat het tot nu toe niet kan binnen de huidige standaard. Dus is het van groot belang dat er ook Europees gezien gauw een oplossing komt. Ik hoop niet dat in Nederland iets anders wordt ingevoerd dan in de rest van Europa. Dan zouden wij weer met een vertaalprobleem zitten. Dat moeten wij natuurlijk niet hebben. Ik hoor graag van de minister wat de stand van zaken op dit moment is.

Dan kom ik te spreken over de geschillencommissie. Ik begin mij zo langzamerhand af te vragen of wij die nog wel bij wet moeten voorschrijven. Ik kan mij bijna niet anders voorstellen dan dat het voor de marktpartij van belang is om aangesloten te zijn bij een geschillencommissie. De marktpartij kan er naar de klanten toe iets moois over zeggen. En als de markt goed werkt, hoeft de geschillencommissie niet aan de orde te komen. Wij hebben vorige week een gesprek gehad met de geschillencommissie. Ik heb de indruk dat het zeer waarschijnlijk is dat een tweede marktpartij zich automatisch zal aanbieden bij deze club. Het werkt heel praktisch. Het voorkomt veel werk voor de marktpartijen zelf.

Ik sluit mij aan bij de vragen over de aanpassingen voor doven en slechthorenden. Doven en slechthorenden hebben problemen met bepaalde gehoorapparatuur. Ik blijf mij erover verbazen dat, als over dit soort zaken wordt gesproken, dit soort dingen in Europa blijkbaar wordt vergeten. Ik had juist het gevoel dat er eerder gehoorapparaten waren dan dit soort apparaten. Misschien moet een commissie gehandicapten daar ook eens wat harder aan het werk.

Ik wil mij graag aansluiten bij hetgeen mevrouw Van der Hoeven aan het eind van haar betoog heeft gezegd. Ik hoop dat de behandeling snel gaat en dat ook de Eerste Kamer bereid zal zijn het wetsvoorstel heel snel te behandelen. Ik zou nog steeds waar dat kan versnelling in de procedure willen zien. Ik ben uiteindelijk zeer nieuwsgierig naar het verslag hoe het is gelopen, nadat de tenderprocedure is afgerond.

De **voorzitter**: Dit mondeling overleg is mede bedoeld om de behandeling te bespoedigen, maar dat ontkent u ook niet.

De heer **Wolffensperger** (D66):

Mijnheer de voorzitter! Ik ben blij met het mondeling overleg, voorafgaand aan de definitieve oordelen over de wet en de vraag of er nog een amendement moet worden ingediend, want die periode is nog niet afgelopen. Dit geldt te meer omdat de stukken zoals de memorie van antwoord en de nota van wijziging vaak nog wel begrijpelijk zijn, maar de wet zelf een redelijke mate van ondoorgrondelijkheid heeft. Het is vaak erg lastig om te controleren of dingen die in de memorie van antwoord zijn weergegeven ook precies op die manier in de verschillende wetsartikelen hun weerslag hebben gevonden. Misschien mag ik u een afschuwwekkend voorbeeld in de vorm van een vraag geven. Ik bedoel het niet eens als grapje. Zou de minister mij artikel 5 van de wet eens willen uitleggen, artikellid voor artikellid? Ik snap er werkelijk helemaal niets van en ik ben op dit punt toch echt wel wat gewend. Ik zal u niet vermoeien met uit te leggen waarom artikel 5 zo ingewikkeld is, maar misschien kan de minister straks in helder Nederlands even vertellen wat er in de aflopende trap van die vier artikelliden is bedoeld. Het beeld dat het wat lastig is, wordt nog versterkt doordat ik merkte dat in de gedrukte versie – ik zeg het maar even ter lering en vermaak – van de nota van wijziging zelfs de Staatsdrukkerij er niet meer uitkwam. Daar zijn de teksten dusdanig door elkaar gehusseld dat iemand – ik heb dat gedaan – die de moeite neemt om de wetstekst eens door te lezen halverwege geheel de draad kwijtraakt. Dat lag echter aan de Staatsdrukkerij en niet aan de wet.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter! Artikel 5 is: deze wet treedt in werking bij koninklijk besluit, enzovoort. Is dat zo moeilijk?

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Ik bedoel uiteraard artikel 5 zoals dat in dit wetsvoorstel wordt gewijzigd. U zult zien dat ook de minister zonder nadere studie dat antwoord niet zomaar kan geven.

Ik heb een praktische, huishoudelijke suggestie. Het zou in de toekomst een grote steun zijn als de woordvoerders op dit terrein van de minister of van haar medewerkers een versie zouden kunnen krijgen van de complete wet waarin wordt

aangegeven wat de voorgestelde wijzigingen en daarop aangebrachte nota's van wijzigingen zijn. Zulke stukken hebben wij bijvoorbeeld bij de Mediawet gebruikt. Dat blijkt de discussie ontzettend te vergemakkelijken. Mij is bekend dat op een ministerie vaak zulke dingen als werkexemplaar aanwezig zijn. Die hoeft je niet naar de hele Kamer te sturen en als wit stuk te drukken, maar het zou bijzonder prettig zijn als de woordvoerders over een iets handzamer overzicht van de materie konden beschikken.

Ik heb een aantal vragen en opmerkingen die deels van begripsmatige aard zijn. Ik begin met een simpele. Een van de grondslagen van het wetsvoorstel is dat de mobiele telecommunicatie over twee regimes wordt verdeeld: het regime van hoofdstuk IIA en het regime van hoofdstuk III, met name paragraaf 1 en 2. Wij hebben uitgebreid gesproken over de vraag wat er precies onder hoofdstuk IIA valt. Ik zou graag iets duidelijker van de minister horen wat er precies onder hoofdstuk III valt. Ik weet dat ATF-3 en SMF-3 eronder vallen, maar zijn er nog andere systemen van mobiele communicatie die onder hoofdstuk III vallen? Hoe moet ik hoofdstuk III eigenlijk zien? Is dat in zijn geheel een uitstervend technisch systeem? Zal niet alleen ATF-3, maar het hele systeem dat op hoofdstuk III is gegrondvest uitsterven? Of zijn er systemen denkbaar die straks analoog op grond van hoofdstuk III naast de digitale systemen zullen blijven bestaan?

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Als dat de bedoeling is, lijkt het mij dat wij op een andere manier tegen dit wetsvoorstel moeten aankijken.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik denk dat u mijn vraag niet helemaal hebt begrepen. Ik begrijp heel goed dat analoge autotelefonie en analoge semafoondiensten geleidelijk aan naar het digitale systeem zullen overgaan. Zitten er in hoofdstuk III nog andere diensten die in feite een veel langere looptijd hebben? Is hoofdstuk III, paragraaf 2, straks geheel obsoleet?

Ik denk even aan het advies van de RAPT over de eenheid in mobiele telecommunicatie. Kan iemand die een vergunning vraagt op grond van hoofdstuk IIA, ook een machtiging krijgen op basis van hoofdstuk III? Of

is dat onzin omdat dat nooit nodig zal zijn? Een voor de hand liggend geval is iemand die met analoge telefonie nog een gat wil overbruggen.

In de schriftelijke inbreng heb ik vooral aandacht gevraagd voor het volgende punt. Ik ben het eens met al degenen die mobiele telecommunicatie zo snel mogelijk willen introduceren, maar wij zijn een beetje ingehaald door de hoofdlijnennotitie. Ik heb een aantal vragen gesteld over de relatie tussen die notitie en dit merkwaardige voortraject, het GSM-wetsvoorstel.

Stel dat wij nu een vergunning voor mobiele telecommunicatie uitgeven aan een tweede operator. Dan bestaat de kans dat er straks een tweede infrastructuur-operator is, die een andere is dan de tweede GSM-operator. Is dat nou wenselijk? Naar mijn gevoel heeft KPN dan een evident voordeel, omdat dit bedrijf het hele pakket kan aanbieden. De minister heeft ergens gezegd dat zij uitgaat van de scheiding tussen infrastructuur en diensten. Wij weten allemaal dat die scheiding, die wij in 1988 nog heel helder zagen, geleidelijk aan vervaagt. Dan kom je opnieuw met je neus voor de vraag te staan of het wenselijk is om een systeem te introduceren waarbij KPN het gigantische voordeel heeft dat het bedrijf het hele pakket, inclusief mobiele telecommunicatie, kan bieden. De mobiele telecommunicatie zal een steeds groter aandeel van de spraaktelefonie gaan uitmaken. De tweede infrastructuur-operator zal de mobiele telecommunicatie mogelijk niet in zijn pakket hebben. Kortom, passen de notitie en het GSM-wetsvoorstel wel goed in elkaar?

Er is een andere mogelijkheid. Ik kom daarmee in het schimmige gebied van beleid en politiek in de toekomst. Wij moeten nu wel vooruitlopen met de GSM-concessie, maar zouden wij het niet zo kunnen sturen dat die concessie en die tweede infrastructuurconcessie in één hand komen? Ik denk dat dat wenselijk is, maar ik vraag mij wel af hoe wij dat moeten doen. Moet je het stiekem doen door dit bij de beoordelingscriteria te laten meewegen? Kan dit bijvoorbeeld een criterium zijn bij het verlenen van de infrastructuurconcessie als deze later verleend wordt dan de GSM-concessie? Kan het een criterium zijn dat bijvoorbeeld door participatie

onderling de concessies in feite weer in één hand komen?

Ik heb de nadruk gelegd op het volgende. Als je naar een tweeledige infrastructuur toe wil, is het niet duidelijk waarom op dit moment het gebruik van gemachtigde infrastructuur voor de GSM-concessionaris moet worden verboden. Integendeel, het zou juist een grote stimulans tot de samenwerking uit de hoofdlijnen-notitie kunnen zijn. Ik noem de spoorwegen, de elektriciteitsmaatschappijen, enz. De minister heeft een aanpassing aangebracht. De gemachtigde infrastructuur mag worden gebruikt voor de GSM-concessionaris, niet alleen voor de opbouw van het netwerk, maar ook voor de daarvan zeer wel te onderscheiden koppeling met het KPN-netwerk.

Ik heb hier een paar vragen over. Geldt dat nu voor alle gemachtigde netwerken behalve die hele kleine? Hoewel het niet zo heel erg duidelijk is, mag ik toch wel aannemen dat de NS en de elektriciteitsbedrijven vallen onder de netwerken die huurlijnen ten dienste van de GSM-operator mogen stellen. Als dat inderdaad zo is, is dan het element van afroming dat in de memorie van toelichting nog zo'n grote rol speelde, helemaal uit de discussie verdwenen? Die afroming speelde met name bij de koppelvraag. Stel iemand heeft een stukje net in Groningen en wil een abonnee in Amsterdam bereiken. In de memorie van toelichting was de gedachte nog dat het verkeer over de vaste verbindingen van Groningen naar Amsterdam per se via de PTT zou moeten lopen, omdat je anders immers tot afroming komt. Mag ik het nu zo begrijpen dat volgens het nieuwe systeem die meneer in Groningen het NS-net in mag, waarna de koppeling met de PTT in Amsterdam wordt gemaakt? De vraag die daar dichtbij ligt, is wat dit nu voor effect heeft voor de interconnectieproblemen en de interconnectietarieven. Als ik het allemaal goed begrijp – ook ik ben helaas geen elektrotechnisch ingenieur – dan gaat voor de PTT eventueel een tamelijk winstgevende kluit, namelijk het interlokale transport van de gegevens, verloren. Dan zouden de interconnectietarieven omhoog moeten gaan. Ik hoor hier graag een reactie op.

De meest cruciale vraag op dit punt is natuurlijk waarom wij nu

eigenlijk dat systeem van ontheffing hebben. Je zegt dat er straks twee infrastructuren komen. De ene is die van KPN; daar mag je sowieso in. Je moet dan even de interconnectie regelen en wat steggelen over de kosten, maar je mag dat net in. Als je echter in een ander stuk infrastructuur komt – van de NS, het GEB of de kabelnetten – moet de minister ontheffing gaan geven. Waarom moet dat en op welke gronden? Wat zijn de criteria voor die ontheffing? Ik vind best dat de minister iets mag ontheffen, maar de logica van het systeem ontgaat mij een beetje.

Een van de criteria voor de beantwoording van de vraag of zo'n gemachtigde infrastructuur een ontheffing krijgt, is een criterium waar ik helemaal een beetje tegenaan zit te hikken. Op pagina 18 van de nota van wijziging staat dat de machtiginghouder moet aantonen dat hij plannen heeft tot uitbouw van het net in de richting van de samenwerking die de minister in de hoofdlijnennotitie bedoelt. Nu kun je die zaak natuurlijk ook omdraaien en zeggen: hij hoeft die plannen niet te tonen; laat de markt maar lekker bepalen welke gemachtigde infrastructuur onderdeel mag worden van het net van die concessionaris. Daar gaat een natuurlijke stimulans vanuit op de samenwerking die in de hoofdlijnennotitie wordt bedoeld. Wat zijn dus de criteria? Ik wil graag dat het antwoord wordt toegespitst op het criterium dat de machtiginghouder moet aantonen dat hij het net wil gaan uitbouwen, omdat hij anders geen ontheffing krijgt.

Ik heb nog een begripsmatige vraag. Ik denk dat dit gemakkelijk uit te leggen zal zijn. Wat is, dit alles overziende, nu nog de praktische betekenis van het verbod in artikel 13p, lid 3? Daar staat dat er niet gekoppeld mag worden aan een gemachtigde infrastructuur. Ik kan mij daar wel iets bij voorstellen, in die zin dat je wel huurlijnen mag gebruiken, maar niet mag koppelen. Wat heeft dit praktisch evenwel voor consequentie?

Ik maak nog een paar korte opmerkingen. Ik heb al gezegd dat een en ander leidt tot problemen bij de interconnectie met de PTT. De oplossing die in artikel 13q wordt geboden, is dat de minister een aanwijzing mag geven. Dat neemt echter niet weg dat het straks gewoon gaat om de kosten. Die interconnectie zal wel mooi geregeld

zijn, maar het is de vraag wat je ervoor moet betalen. De minister zegt dat men zich moet oriënteren op de kosten. Ik wil de commissie niet vermoeien met marginale kosten, integrale kosten, doorsneekosten en dergelijke. De minister zegt dat zij dit gaat meenemen in het kader van de implementatie van de ONP-richtlijn. Moet ik hieruit opmaken dat de minister eigenlijk zegt dat wij bij de uitvoering van de hoofdlijnennotitie voor de interconnectieproblematiek in zijn algemeenheid komen te staan, bijvoorbeeld als het de interconnectie tussen beide infrastructuurën betreft? Moet ik het zo begrijpen dat zij dit mede wil regelen, als wij dat gaan regelen? Zo ja, zijn wij dan nog op tijd? Mijn volgende vraag op dit punt is of er nog zoiets bestaat als een afzonderlijke interconnectieproblematiek met betrekking tot de beide vergunninghouders. Of bestaat die niet omdat de interconnectie altijd verloopt via het vaste PTT-net?

Wij zijn in principe voor een onafhankelijk toezicht, opdat dit een scheiding tussen regelgeving en beleid enerzijds en uitvoering en ordening anderzijds zou kunnen bewerkstelligen. De minister heeft gezegd dit punt in 1998 opnieuw te willen bekijken bij de liberalisatie van spraaktelefonie. Ik ben geneigd om er nu wel even over te zwijgen, maar ik zal het bij de Hoofdlijnennotitie wel degelijk als een principieel punt aan de orde stellen. Ik meen dat wij het dan moeten regelen en dat wij niet tot 1998 moeten wachten. Of het nodig is om in de tussentijd als een soort pleister op de wonde van de afdeling een agentschap te maken, weet ik niet zo zeker, want dat heeft meer consequenties voor de begrotingsindeling dan voor de politieke zelfstandigheid van die afdeling. Maar als de medewerkers dat prettig vinden, mag het van mij ook wel.

Dan kom ik te spreken over de asymmetrische overgangperiode. Er wordt een aantal maatregelen geïntroduceerd om de voorsprong van PTT te mitigeren. Een tweede GSM-operator mag als diensten-aanbieder in de overgangperiode het PTT-net gebruiken, er is een nummerbehoud bij overgang etcetera. Kan hetgeen waarom de tweede GSM-operator vraagt overigens een rol spelen bij de beoordeling van de vraag wie de tweede concessie krijgt? Als iemand vreselijk veel noten op zijn zang

heeft ten aanzien van de overgang, kan dit dan tegen hem werken ten opzichte van iemand die zegt het wel alleen af te kunnen?

In artikel 131 staat wat betreft de overgang dat men langzamerhand mag ingroeien in de dekkingsgraad ten aanzien van de eigen infrastructuur en in de termijn waarbinnen bepaalde diensten landelijk geleverd dienen te worden. Ik ben wat dit betreft het spoor toch een beetje bijster. Betreft het hierbij nu één overgangsregime of zijn het er meerdere? Ik zou voor de schriftelijke behandeling graag willen beschikken over een overzicht van de regimefasering nu en het moment waarop er twee volwaardige en zelfstandige GSM-operators zijn of, een stap verder geredeneerd, het moment waarop de Hoofddlijnennotitie onverhoopt is geïmplementeerd.

Ik heb zoëven al iets gezegd over de universele dienstverlening. Ik heb toch goed begrepen dat universaliteit voor de twee operators wel is voorgeschreven, maar dat dit geen uniforme tariefstelling inhoudt? Dat betekent dus dat iemand die van Amsterdam naar Groningen belt een ander tarief zou kunnen betalen dan iemand die van Groningen naar Amsterdam belt. Ik ontleen dat onder andere aan het feit dat wat betreft ATF in artikel IV onder B die uniforme tariefstelling wel uitdrukkelijk is opgenomen en dat dit hier niet het geval is.

Over het amendement op stuk nr. 7 over de 7,5% kan ik kort zijn. Ik deel de twijfel van de minister over de vraag of je een kostenafroaming van 7,5% alleen op dit segment van de markt moet introduceren. Ik ben niet helemaal ongevoelig voor de enige redenering die de minister heeft kunnen vinden om de verlangens van haar collega van Financiën in fatsoenlijke woorden te vangen, namelijk dat men, wanneer er wettelijk een duopoly wordt gecreëerd, zich kan voorstellen dat de winsten op een dergelijke wijze worden afgeroomd. Ik moet zeggen dat het voorbeeld van mevrouw Jorritsma, dat wij dit bij de concessieverlening voor de commerciële radio ook niet hebben gedaan, tamelijk dodelijk is. Op dat terrein is er een apert oligopoli met daaruit voortvloeiende winsten, waarbij de nu voorgestelde constructie ook niet wordt gevolgd. Ik neig ertoe om dit amendement te steunen.

Voorzitter! Ik sta een beetje laconiek tegenover de kwestie van het aftappen. Ik vraag mij namelijk af of de strafrechtwetgever zich tot taak moet stellen om elke toekomstige ontwikkeling op het gebied van de telecomunicatie en hetgeen ermee samenhangt, ogenblikkelijk te vangen in een net dat afgetapt kan worden. Ik vrees dat wij dat op den duur niet redden, maar dat terzijde.

De minister heeft erop gewezen dat wij in Europees verband gaan harmoniseren. Oorspronkelijk had ik de indruk dat wij onder leiding van de gewaardeerde minister Hirsch Ballin voorop liepen en daar kon ik mij ook wel iets bij voorstellen. In de memorie van antwoord staat nu echter dat de kostentoerekening ingewikkeld zal worden en dat er op dat punt een afzonderlijk wetsvoorstel ingediend zal worden. Waarom is dat nodig? Wanneer zal dit verschijnen? Ik neem aan dat iemand die wil inschrijven op de concessie van tweede operator, graag tevoren wil weten of hij op grond van dit nieuwe wetsvoorstel alle kosten voor eigen rekening moet nemen of dat minister Hirsch Ballin dat doet. Is dat tweede wetsvoorstel er wel op tijd?

De vergadering wordt van 16.40 uur tot 17.13 uur geschorst.

Voorzitter: Koetje

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter! Het overleg van vandaag gaat over telecomunicatieaangelegenheden. Deze keer gaat het niet, zoals bij eerdere besprekingen op dit punt, om een beleidsvoornemen. Nee, het gaat om een wetsvoorstel en dan nog wel een wetsvoorstel waar zo lang met smart op is gewacht, namelijk het wetsvoorstel om meer concurrentie te introduceren op het gebied van mobiele telecomunicatie. Als het wetsvoorstel door de Tweede Kamer en de Eerste Kamer wordt aangenomen, kan zich vrij kort daarna in Nederland een levendige telecomunicatiemarkt op allerlei niveaus ontwikkelen.

Het wetsvoorstel introduceert – en dat is een wezenlijk nieuw element – op netwerk niveau concurrentie. Als het ene netwerk de abonnees onvoldoende dekking of kwaliteit levert of niet die ene dienst ondersteunt waaraan nu net behoefte is, dan zijn die zaken misschien bij de concurrent te vinden. Het economisch en

maatschappelijk belang van zo'n vrije concurrerende markt voor mobiele telecomunicatie is eind vorig jaar nog onderstreept in het zogenoemde Mobicom-rapport dat door mijn collega van Economische Zaken en mij aan de Kamer is toegezonden.

Het wetsvoorstel waar wij vandaag over spreken is in oktober vorig jaar ingediend. In december is het voorlopig verslag uitgebracht. In januari ben ik ingegaan op de memorie van antwoord en ik heb ook een nota van wijzigingen ingediend. De drie belangrijkste nieuwe elementen zijn de volgende.

1. Het alvast in lijn brengen van het wetsvoorstel met de hoofddlijnennotitie over de voorgenomen liberalisering van de vaste infrastructuur. Die notitie is de Kamer eerder in 1993 aangeboden. De meeste fracties hadden hierom verzocht. De vergunninghouders voor mobiele telecomunicatienetwerken mogen nu ook gebruik maken van de bestaande kabels van NS, de elektriciteitsmaatschappijen en van grote kabeltelevisienetwerken.

2. Het introduceren van asymmetrische regelgeving. Diverse fracties hadden suggesties op dit punt gedaan. Deze regelgeving moet ervoor zorgen dat de achterstand van de tweede GSM-vergunninghouder ten opzichte van KPN als vergunninghouder in eerste instantie enigszins wordt gecompenseerd. De tweede vergunninghouder mag immers nu nog niet aan GSM beginnen. KPN kan dat op grond van de huidige concessie nu eenmaal wel en zal dat ook doen.

3. Het aanscherpen van de regels voor het toelaten door vergunninghouders van dienstaanbieders. Dit zijn groothandelaren in mobiele telecomunicatiediensten zonder eigen netwerk. Gezien de afhankelijkheidsrelatie tussen de dienstenaanbieder en de exploitant van het netwerk voor mobiele telecomunicatie en de ervaringen in het buitenland was aanscherpen van de regels op dit vlak nuttig en noodzakelijk. Bovendien hebben wij het nu meer in lijn kunnen brengen met de ONP-principes die vanuit Brussel op ons af komen.

Ik meen dat het wetsvoorstel met deze wijzigingen nog betere voorwaarden schept voor een goede ontwikkeling van de mobiele telecomunicatiemarkt dan het in eerste instantie al deed. Op geen enkel onderdeel van de mobiele

telecommunicatie bestaat er na aanvaarding van dit wetsvoorstel nog een monopolie. Wij lopen hiermee behoorlijk vooruit op de Europese regelgeving. Wij lopen ook vooruit op de regelgeving in de meeste ons omringende landen. In die zin maken wij een flinke stap vooruit.

Voorzitter! Ik wil vervolgens overgegaan tot de beantwoording van de gestelde vragen.

Mevrouw Van der Hoeven heeft nogal wat vragen gesteld over het nieuwe ERMES en DCS 1800. Zij vroeg naar de studie en de consultatie op dat vlak. Tevens vroeg zij op dit punt naar de landelijke en regionale procedures. De studie is in de loop van 1995 gereed. Dan kan de tenderprocedure beginnen. Die kan daar dus vrij snel achteraan komen. De vraag of wij uit zullen gaan van landelijke of van regionale procedures kan in principe met "ja" worden beantwoord. Wij moeten echter nog bekijken welke resultaten de studie laat zien.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Waar zegt de minister nu "ja" op?

Minister **Maij-Weggen**: Uiteraard ook op regionaal.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Regionaal is mogelijk?

Minister **Maij-Weggen**: Ja. Wij sluiten dat op dit moment althans niet uit, tenzij de studies zware contra-indicaties geven. Wij gaan er echter van uit, dat dit ook in een klein land zoals Nederland best wel zal kunnen.

Krijgt de Kamer invloed op de tenderprocedure? Een aantal collega's van mevrouw Van der Hoeven heeft daar ook het een en ander over gezegd. Dat hoeft niet, want in artikel 13h staan alle principes voor de tender. Het tenderdocument, dat overigens al heel lang in de kluis ligt, houdt in feite niet meer in dan een procedure die verwijst naar alle onderdelen in de wet. Die zijn bij de kamerleden bekend en zijn vaak mede door hen vastgesteld. Wat wordt gevraagd, is dus in feite niet nodig.

Ik hanteer de volgorde waarin de vragen zijn gesteld. Daardoor komen sommige belangrijke vragen soms na de wat minder belangrijke vragen aan de orde. Het volgende is wel belangrijk. Mevrouw Van der Hoeven

heeft een vraag gesteld over de gehoortoestellen. Deze kwestie heeft nogal wat opzien gebaard. De eerste resultaten van studies op dit gebied zijn nu bekend. Overigens verwachten wij dat die studies ongeveer in mei 1994 worden afgerond. Hieruit zijn interessante punten te voorschijn gekomen. Het blijkt dat lang niet alle gehoortoestellen van het GSM storing ondervinden. Er zijn nu al meer dan voldoende zogenaamde stoormimmune toestellen op de markt. Bovendien heeft men in de studies die nu worden verricht al vastgesteld, dat de gehoortoestellen niet alleen last hebben van GSM-activiteiten, maar ook van andere zaken. Ik noem bijvoorbeeld het lopen door de bekende poortjes bij sommige grootwinkelbedrijven of op sommige luchthavens. Dat stoort de gehoortoestellen ook. Nu is het maar de vraag, of dat geen goed moment is om het gesprek te onderbreken. Het is in elk geval heel lastig voor de betrokkene. Ook beeldschermen blijken soms een aantal van de gehoortoestellen in het ongerede te brengen. De vraag is, wat zich nu moet aanpassen. Moet de kwaliteit van de gehoortoestellen zich aanpassen aan dit soort nieuwe technologieën of moeten de nieuwe technologieën zich ook aanpassen aan de gehoortoestellen die in feite – laten wij dat maar rustig zeggen – beter kunnen worden gemaakt? Ik wil de resultaten van de studie afwachten. Ik neig er echter naar, te stellen dat de gehoortoestellen op termijn moeten worden aangepast aan dit soort storingselementen. Kennelijk kan dat wel; er zijn gehoortoestellen die niet worden gestoord. Laten wij maar even de resultaten van de studie afwachten. De gehandicaptenorganisaties zijn er zeer in geïnteresseerd. Daarna kunnen wij bekijken welke lijn wij zullen trekken. Dat er kennelijk voldoende gehoortoestellen op de markt zijn die niet worden gestoord, is in elk geval voor de gebruiker daarvan heel positief. Als je een nieuw toestel moet kopen omdat het apparaat dat je hebt inferieur blijkt te zijn, zal dat veel kosten met zich brengen. Dat kan ik mij voorstellen. Dat is het probleem dat overblijft.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): De studie zal medio 1994 worden afgerond. Komt de minister daarop in de Kamer terug of stuurt zij ons de resultaten daarvan toe?

Minister **Maij-Weggen**: Ik neem aan dat wij de resultaten van de studie naar de Kamer sturen als de studie is afgerond. Daarbij zal een berichtje worden gevoerd waaruit blijkt hoe wij daar verder mee om gaan. Dat lijkt mij wel voor de hand te liggen. Ik neem overigens aan dat die vrij snel publiek zullen zijn, omdat een grote groep belanghebbenden en consumenten daarvoor belangstelling heeft.

Er is voorts een vraag gesteld over de achterstand van de tweede GSM-aanbieder. Het ging daarbij om het nummerbehoud. Naar mijn oordeel – ik weet niet of ik de vraag van mevrouw Van der Hoeven goed heb begrepen – zijn de criteria die in artikel 13 zijn aangebracht zodanig dat KPN met "GSM-1" volledig mee moet gaan werken aan het nummerbehoud. Als de tweede GSM-aanbieder zelf een efficiënt systeem kan ontwikkelen waardoor hij geen gebruik hoeft te maken van KPN of GSM-1, dan vervalt de mogelijkheid om dat te doen. Dan hoeft men dat eenvoudigweg niet te doen. Het wetsvoorstel voorziet echter in een verplichting tot medewerking als men dat wenselijk vindt. Dat lijkt mij voldoende te zijn voor de tweede aanbieder om zich hier niet op achterstand gezet te voelen.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Mij ging het om artikel 13, tweede lid. Daarin staat dat onze minister aan het eerste lid uitsluitend toepassing geeft op verzoek van een andere houder van een vergunning, als bedoeld in het eerste lid. Mijn vraag is op basis waarvan de minister toepassing geeft. Zijn daar speciale criteria voor en waarom heeft de minister voor deze constructie gekozen? Het antwoord van de minister is duidelijk, maar dat had betrekking op een ander onderdeel.

Minister **Maij-Weggen**: Een simpel verzoek is genoeg. Daarom is het verder ook niet toegelicht. Een simpel verzoek om gebruik te mogen maken is genoeg. Daar zijn geen verdere criteria meer bij nodig. Het spreekt wel vanzelf dat als men tot onderhandelingen moet komen – ik heb de indruk dat men over dit soort zaken in feite al in gesprek is – en er doen zich problemen voor, dan kan men voorleggen of dat verzoek nog moet worden gedaan. Als men het malle verzoek zou doen om over alle

nummerblokken te mogen beschikken, zodat er voor de eerste aanbieder niets meer overblijft, dan hebben wij een probleem. Het reële verzoek om gebruik te mogen maken van de ruimte die er is, wordt gewoon gehonoreerd.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Waarom moet zo'n verzoek via de minister lopen? Had dan niet beter in de wet gesteld kunnen worden dat iemand zijn nummer gewoon mee kan nemen? Overigens zou ik niet weten waarom het omgekeerde geval zich ook niet zou kunnen voordoen. Als iemand uiteindelijk van de tweede aanbieder terug wil naar de KPN, dan zou hij ook zijn nummer mee moeten kunnen nemen. Dan moet er dus een uitwisselbaarheid van nummers bestaan, dunkt mij.

Minister **Maij-Weggen**: In principe hopen wij dat hiervan louter mededeling kan worden gedaan aan de minister met de opmerking dat men het zo heeft geregeld en dat het verder in orde is. Mochten er echter problemen zijn die liggen in de kosten, dan kan de minister beoordelen of er wel of niet sprake is van redelijkheid. Daarom is het goed dat het even via de minister loopt.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik begrijp er helemaal niks van. De minister laat het nu een beetje klinken of zij de toestemming moet geven per abonnee die dat wil. Gelet op artikel 13x komt het er echter op neer dat de zaak eenvoudigweg in de procedure een rol speelt. In de procedure zal de vergunninghouder aangeven dat hij op die en die punten de toezegging wil dat de PTT zal meewerken. Met andere woorden: de minister zal het al in de toekenningsprocedure van de vergunning kunnen meewegen in algemene zin. Als het een element van die vergunning wordt, dan moeten al die individuele abonnees ook automatisch hun zin krijgen. Zo zie ik het.

Minister **Maij-Weggen**: Ik sluit ook helemaal niet uit dat dit in de afspraken die bij de definitieve toekenning worden gemaakt al opgenomen is. Dat lijkt mij inderdaad voor de hand te liggen. Mochten er uiteindelijk toch problemen over ontstaan, dan is het niet zo dat de tweede GSM-

aanbieder tegenover een toch wel vrij machtige KPN staat zonder enige steun in de rug. Men kan dan nog terecht bij het ministerie, als dat echt nodig is. Ik ga er echter van uit dat het geregeld kan worden. In elk geval heeft de tweede GSM-aanbieder de wet in de rug voor het afdwingen van zijn rechten op dit vlak, totdat er onredelijke vragen worden gesteld. Het is plezierig als alle punten geregeld zijn in de concessie die men krijgt. Mocht achteraf toch iets niet in orde blijken te zijn, dan kan men nog een keertje bij het ministerie terecht. Dat zal uiteraard altijd een groepsaangelegenheid zijn en geen gelegenheid van abonnee per abonnee.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik wil niet zeuren, maar dit is niet waar. Je kunt achteraf niet bij de minister terecht, dat is het probleem. Je kunt het een keer regelen bij de uitgifte van de vergunning en daarna is het gewoon geregeld als onderdeel van de vergunning. Het zou op zich een mooie vraag aan u zijn. Stel nu eens dat er achteraf op een onredelijke manier gebruik van wordt gemaakt en dat – ik verwijs nu naar onderdeel b van lid 3 – een te groot aantal abonnees gebruik maakt van het recht om het nummer mee te nemen. Dan kunnen er problemen rijzen maar de minister kan dan niet meer ingrijpen, tenzij de wet anders moet worden gelezen dan ik nu aanneem.

Minister **Maij-Weggen**: Naar mijn oordeel zal de discussie niet zozeer daarover gaan omdat dit van tevoren tamelijk goed af te kaarten is. Als er een discussie ontstaat, zal die vooral over geld gaan maar ook dat hopen we vooraf voldoende af te laten kaarten door betrokkenen onderling.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Voorzitter. De minister haalt er nu plotseling geld bij maar in dit artikel wordt er niets geregeld over een vergoeding die hieraan verbonden zou mogen zijn. Volgens mij gaat het hierbij niet om geld.

Minister **Maij-Weggen**: Het inrichten van die blokken kost geld; dat kunt u begrijpen. De vraag wie die kosten moet dragen, kan onderwerp van discussie zijn. In principe gaan wij ervan uit dat dergelijke kosten

worden gedragen door de tweede GSM-aanbieder. Als daar op de een of andere manier discussie over ontstaat, kan men bij ons terecht.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Is mijn conclusie juist dat het toekennen van een verzoek van de vergunninghouder geen automatisme is?

Minister **Maij-Weggen**: Het toekennen van een verzoek is in feite wel een automatisme. In de wet staat dat dit moet worden toegekend als het wordt gevraagd.

De **voorzitter**: Ik geef de minister en de leden in overweging om hierop in tweede termijn terug te komen. Wellicht kan de minister, gelet op de twijfels die er nog met betrekking tot dit artikel leven, in tweede termijn de zaken even op een rij zetten en een nadere uitleg geven.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter. Ik plaats hierbij de kanttekening dat ik meen dat ik vrij helder ben geweest. De twijfel zit bij de kamerleden. Men moet deze zaken nog maar eens nalezen.

De **voorzitter**: Ik stel voor dat de minister haar beantwoording vervolgt.

De heer **De Jong** (PvdA): Ja, maar dan niet met zulke opmerkingen!

De **voorzitter**: U kunt in tweede termijn aangeven of naar uw mening de beantwoording in eerste termijn voldoende is geweest.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter. Mevrouw Van der Hoeven vraagt aandacht voor de situatie waarin de samenwerking met de NS en dergelijke instellingen niet doorgaat. Wat moet er dan gebeuren? Wij gaan er alsnog vanuit dat de beoogde samenwerking met de andere infrastructuurhouders wel lukt. Ook wat dit betreft zijn de signalen positief. De GSM-wet biedt bepaalde mogelijkheden, hetgeen een extra stimulans geeft. Straks zullen wij moeten nagaan hoe een en ander in de praktijk werkt. Op dit moment hebben wij geen aanwijzingen die erop duiden dat hier grote problemen zullen rijzen. Overigens wijs ik erop dat wij hierbij met een nieuwe liberalisatie te maken hebben. Ik sluit helemaal niet uit dat wij nadere

besprekingen zullen moeten voeren omdat zaken niet zo soepel verlopen als eerder werd verwacht.

Mevrouw Van der Hoeven stelt voorts enkele vragen over de positie van CASEMA. Ik neem aan dat zij met deze vragen komt naar aanleiding van de brief die in december is verzonden in verband met het debat met de Kamer over de beursgang van PTT. Ik meen dat destijds de heer Wolffensperger hierover vragen stelde. Voorzitter. De KPN heeft inmiddels bevestigd dat er geen enkele aanleiding is om aan te nemen dat er misbruik zal worden gemaakt van de mogelijkheid die via CASEMA aan de orde is. Dit betekent in concreto dat deze zaken noch direct, noch via CASEMA zouden kunnen verlopen. In feite is er naar ons oordeel op dit moment geen actueel probleem. Ik meende dit al uitgebreid uitgelegd te hebben in de brief die ik de Kamer destijds op verzoek van de heer Wolffensperger heb gestuurd.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Dit lokt weer een reactie uit, maar ik geloof dat het onderwerp meer past bij de hoofdlijnennotitie WTV dan bij dit wetsontwerp. Ik kom er graag op 21 maart op terug.

Minister **Maij-Weggen**: Ik heb nog eens kort aangegeven hoe de situatie is. Ik verwijs mevrouw Van der Hoeven naar de brief. Of het nodig is er nog op terug te komen laat ik natuurlijk aan haar zelf over.

Mevrouw Van der Hoeven heeft vragen gesteld over het aftappen van GSM door de justitiële autoriteiten. Geregeld is nu dat vergunninghouders moeten meewerken aan aftappen zoals de justitiële autoriteiten dat wenselijk achten. Zij moeten daartoe hun net aftapbaar maken. Op dit moment is nog niet helemaal helder hoe dat moet gebeuren, maar voor dit wetsvoorstel is belangrijk dat het principe daarin is vastgelegd. Ik heb begrepen dat dit voor de meeste leden geen problemen met zich brengt. Misschien moet ik spreken van een geringer enthousiasme bij de heer Wolffensperger.

De onderzoeken op dit vlak zijn vrij ver gevorderd. Wat de kosten ervan per GSM-net zullen zijn is nog niet helder, maar er klinken al wel indicaties rond. Ik hoop dat wanneer het wetje om de precieze condities voor het aftappen te regelen, dat nu naar de Raad van State is gestuurd,

in de Kamer wordt behandeld ook ongeveer duidelijk is wat de globale kosten van dat aftappen en de technische mogelijkheden zullen zijn. Hieraan wordt in internationaal verband zeer ruim aandacht besteed, zowel op bestuurlijk niveau, dus door de Trevi-ministers, als op technisch niveau. Eigenlijk is voor alle landen van de Europese Unie onomstreden dat dit soort systemen aftapbaar moeten zijn. De heer Wolffensperger zal begrijpen dat dit vooral te maken heeft met de toename van de internationale criminaliteit en het gebruik van nieuwe communicatiemiddelen door die sector.

Ik begrijp dat het aftappen op zichzelf niet op problemen stuit, maar dat gevraagd wordt wie wat betaalt. De wet ligt bij de Raad van State, wij krijgen daar nog een reactie op en er kan nog een discussie over ontstaan in de ministerraad. In heel grote lijnen zal het infrastructurele gedeelte moeten worden bekostigd door de GSM-vergunninghouder. Er wordt nog gediscussieerd over de vraag hoe de exploitatie precies moet worden verdeeld.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Ik mag er dus van uitgaan, dat het aftappen nooit zodanig mogelijk wordt dat de standaard wordt doorbroken. Dat zou natuurlijk ernstig zijn.

Minister **Maij-Weggen**: Zeker omdat er op Europees niveau onderzoek naar wordt gedaan, ga ik ervan uit dat dit niet zal gebeuren, tenzij er een klein standaardje aan de grote standaard moet worden toegevoegd. Dat zal dan altijd Europees gebeuren.

De heer **Wolffensperger** (D66): De minister zegt heel terecht dat het een wens van de Trevi-ministers is om dit allemaal mogelijk te maken. Is het haar eigenlijk bekend of die wens van de Trevi-ministers ook door haar collegae in hun kabinetten wordt gedragen? Die Trevi-ministers willen nog veel meer. Zij willen ontzettend veel, maar dat betekent nog niet dat de wetgeving op nationaal niveau meteen is aangepast.

Minister **Maij-Weggen**: Wij hebben er in de Europese raad van telecomministers een keer een korte discussie over gehad, naar aanleiding van een interventie van mijn Duitse collega. Ik kan het alleen maar

zo omschrijven, dat er welwillend is gereageerd, met de mededeling dat de zaak op het ogenblik in de sfeer van technisch overleg is. In verschillende landen wordt de basiswetgeving voorbereid. Vooral de ministers van justitie dringen er sterk op aan. Zoals ik zei, was daar een welwillend oor voor. Dat is de beste omschrijving die ik kan geven, maar ik weet niet of ik de commissie er vrolijker mee maak.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Ik begrijp van de minister dat de GSM-standaard niet doorbroken mag worden...

Minister **Maij-Weggen**: In ieder geval niet zodanig dat wij plotseling een exclusieve Nederlandse standaard gaan creëren. Dat kan nooit de bedoeling zijn.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Op dit moment wordt er binnen de Unie gewerkt aan de harmonisatie van de aftapbehoefte en aan de daaruit voortvloeiende functionele eisen. Het betekent dan dat wij dit afwachten en niet een eigen koers gaan varen.

Minister **Maij-Weggen**: Ik geloof niet dat het verstandig is om hier een exclusieve systematiek in te voeren, waarover niet in goed overleg met de andere landen tot afstemming is gekomen, ook al omdat GSM natuurlijk een behoorlijke reikwijdte heeft.

De heer **Wolffensperger** (D66): Nu zie ik een probleem opdoemen, want volgens mij redt u dit niet in de tijd.

Minister **Maij-Weggen**: Dat moeten wij eens even bezien. Ik hoor van mijn mensen dat in Duitsland al een systeem, kennelijk zonder de standaard aan te tasten, in werking is, zij het dat dit nog niet een systeem is dat zich leent voor brede aftapping. Er wordt echter al mee gewerkt. Duitsland is trouwens, naast Nederland, een van de trekkers van dit geheel. De Kamer krijgt een wetsontwerp op dit punt en het lijkt mij het beste om alle aspecten van dit aftappen op dat moment – de wet wordt medeondertekend door de minister van Justitie – nog eens te bespreken. Ik verwacht eigenlijk, omdat het wetsontwerp al bij de Raad van State ligt, een vrij snelle indiening ervan.

Voorzitter! Een punt dat mevrouw Van der Hoeven heeft aangedragen inzake de geschillencommissie, wilde ik meenemen in de nota die ik heb toegezegd en die u nog van mij kunt verwachten, een nota over consumenten en PTT Telecom.

Mevrouw Van der Hoeven wil graag geïnformeerd worden over de resultaten van de tenderprocedure. Het spreekt vanzelf dat het geen enkel probleem is om, zodra die is afgerond, de Kamer daarover nader te informeren. Als de Kamer dit wenst, is het ook geen probleem – dit zal dan voor een deel vertrouwelijk zijn – om de Kamer over alle ins and outs te informeren. Het kan altijd de moeite waard zijn – wij hebben dat wel eens vaker gehad bij tenderprocedures – om er nog eens in vertrouwelijke zin over van gedachten te wisselen. Dat is niet zo'n probleem.

Voorzitter! Dan kom ik bij de vragen van de heer De Jong. Deze heeft nog eens benadrukt dat KPN al bijna klaar is met de start van zijn GSM en dat de tweede aanbieder pas later kan beginnen. Dat is ook zo; dat hebben wij, dacht ik, onderkend. Daar is ook in de schriftelijke gedachtenwisseling heel veel aandacht aan besteed. Dit is ook de reden waarom via artikel 13x een reeks van zaken is aangebracht, om de achterstand die er is, zoveel mogelijk recht te trekken, ook door de voorwaarden voor de tweede GSM-aanbieder te verbeteren. Maar wij kunnen KPN haar recht niet afnemen om met een GSM te beginnen. Ik moet zelfs zeggen dat KPN daartoe, conform haar concessiewetgeving, min of meer verplicht is. KPN is verplicht om die zaken aan te bieden waarvan het ook technisch mogelijk is om ze aan te bieden.

De heer De Jong heeft zich wat beklagd over de regelgeving die almaal toeneemt, alsmede over het begrippenkader dat toeneemt. Ook mevrouw Jorritsma heeft daar een opmerking over gemaakt. Ik ben het daar wel een beetje mee eens. Ik heb u ook al eerder gezegd dat als het aan ons land had gelegen, wij veel verder waren gegaan, niet alleen met liberalisering maar ook met deregulering, maar dat wij voor een gedeelte weer teruggeroepen zijn door de Europese Gemeenschap. Deze heeft, juist door de introductie van concurrentie, de behoefte om weer meer regelgeving te introduce-

ren, om die concurrentie zo eerlijk mogelijk te maken. Dat maakt dat wij in de sfeer van regelgeving wat extra werk hebben gekregen. Het kan niet anders, omdat wij nu een keer in Europees verband werken. Tegelijkertijd moet ik zeggen dat het geen hobby of sport is van mijn ministerie. Wij doen niet meer dan nuttig en nodig is, opgedragen vanuit de Europese Gemeenschap. Als de geachte afgevaardigde zegt dat wij over vier jaar een soort afslankwet krijgen, dan is mijn reactie dat dit best mogelijk zou kunnen zijn, maar dat dit alleen maar kan, als de aanzet vanuit Europa komt. Wij kunnen niet eenzijdig gaan inkrimpen.

De heer De Jong heeft uitgebreid gesproken over de vraag hoeveel aanbieders er op een gezonde manier op de markt zouden kunnen komen. Hij begreep weinig van de betreffende passages in de voorliggende stukken. Ik had nu juist de indruk dat wij op dat vlak nogal helder waren geweest. Er is een frequentieruimte afgesproken door de Europese Gemeenschap/Europese Unie. Deze heeft 124 kanalen. ATF bezit er daarvan een stuk of veertig en vier worden in beslag genomen door een aantal kleinere aanbieders. En eigenlijk is daarmee, reëel gesproken, nog maar ruimte voor twee aanbieders: KPN/GSM en de tweede GSM. Ik weet ook niet of het zo veel economisch profijt zal geven om op dit moment nog zo veel meer aanbieders te krijgen. Ik ben het wat dat betreft wel een beetje eens met mevrouw Jorritsma, die zei dat wij geweldig moeten oppassen dat er niet uiteindelijk één heel grote aanbieder en twee kleine aanbieders komen. Het is beter een tweede aanbieder flink te ondersteunen, zoals nu via deze wetgeving gebeurt, en die alle ruimte te geven om als stevige concurrent tegenover de eerste aanbieder te gaan staan. Ik denk dat het uiteindelijk economisch slechter uitpakt als wij één grote krijgen en twee kleintjes. Daar zitten wij echt niet op te wachten. Wij zijn maar een klein land, wij hebben betrekkelijk weinig ruimte. Laten wij het nu voorlopig maar met die twee doen, dan bekijken wij wel hoe het verder uitpakt. Ik ben het dus niet zo heel erg eens met de heer De Jong, die veel meer aanbieders op de markt zou wensen.

Als er meer ruimte komt doordat ATF op den duur van de markt af gaat, ben ik er eerder voor om ook

andere systemen een kans te geven en niet direct te beginnen met een derde net op dit gebied. Overigens kan er dan bij de twee GSM-netten die dan in werking zijn ook wel de behoefte bestaan aan uitbreiding van hun frequenties. Ik denk dat het beter is ze die kans te bieden dan het aantal netten tot drie uit te breiden. Ik meen dat dit alles al schriftelijk uitvoering is uitgelegd.

De heer **De Jong** (PvdA): Voorzitter! De minister heeft nu enkele elementen herhaald die ook al schriftelijk waren toegelicht, maar ik heb de andere er ook bij gehaald. Na bestudering van de stukken en ook na deze toelichting is mij nog steeds niet duidelijk wat er nu precies technisch mis aan is om te streven naar drie netten. Want met de redenering hoe de markt in elkaar moet zitten, kan ik alle kanten op. Van de 124 frequenties geeft de minister 80 aan KPN en 38 aan een ander. De KPN mag dus zelfs van twee brokstukken gebruik maken, met ATF-3 en met een GSM-net. De kern van de zaak is dat de minister zelf schrijft dat zij het systeem DCS 1800 ook in 1996 gaat gebruiken, dat dat binnen hetzelfde kader te beschouwen valt. Maar tegelijkertijd geeft zij aan dat in de aanloopperiodes zelfs een tweede aanbieder nog leentjebuur bij KPN moet spelen. Als dat zo is, waarom is het dan niet wijs om vanaf het begin ook rekening te kunnen houden met drie aanbieders? Want ik kan niet overzien wat beter is, twee of drie netten. De toelichting die de minister nu gegeven heeft, is dus alleen maar een herhaling van wat er in de memorie van antwoord staat. Maar die had ik al gelezen.

Minister **Maij-Weggen**: Het is niet wijs, omdat naar ons oordeel de investeringen die men moet plegen om tot een redelijk omvangrijk systeem te komen zo hoog zijn, dat je ook inderdaad zo veel frequenties moet geven. Ook vergeleken met het buitenland is 38 frequenties om te beginnen helemaal niet te veel. Er zijn ook landen die meteen al op 40 tot 60 frequenties zitten. Er moet ook een redelijke verhouding zijn tussen investeringen en hetgeen je er uiteindelijk mee kunt doen. Ik wil niet zeggen dat wij zuinig zijn, maar wij zijn ook niet overdreven breed. In elk geval vinden wij dat het, als wij het in drieën gaan delen, een beetje smalleltjes wordt. Dan kan ook de

bodem onder de investeringen gaan wegzakken.

Ik kom daarmee meteen op het punt van de winstaf trek, waarover ook anderen het nodige hebben gezegd. Ik wil best zeggen dat ik verrast ben door het amendement. Het wekt de indruk dat wij excessieve heffingen vragen van deze sector en de toekomstige sector: mevrouw de minister, hoe kunt u dat nu toch doen, het is toch schandelijk dat u 7% winstheffing van deze arme bedrijven vraagt? Ik zie dat toch echt anders.

Mevrouw Jorritsma-Lebbink (VVD): Als u dat afleidt uit mijn woorden, heeft u het verkeerd begrepen. Het gaat om het principe. Het geldt in een ander geval ook niet, dus waarom zou het hier wel moeten gelden? Ik heb het voorbeeld van de commerciële radio en televisie gegeven. Deze hebben geen cent moeten betalen, althans niet in de sfeer van de winstheffing. Waarom zou het dan wel voor een telecommunicatiebedrijf moeten gelden? Het heeft blijkbaar iets te maken met het feit dat men schaarse frequentieruimte krijgt.

Minister Maij-Weggen: Als je iets nog nooit gedaan hebt, is het altijd interessant om er een keer mee te beginnen. Wat mevrouw Jorritsma naar voren bracht, vind ik vaak wel maar niet altijd een steekhoudend argument. Bovendien betreft het hier een geheel ander gebruik van de frequentie – qua schaal, omvang en winst – dan in het verleden. Het interessante gegeven van de discussie die de kamerleden onderling hebben gevoerd, is dat men deze kwestie liever zou regelen bij de nota over de frequenties, die nog komt, en dat men niet uitsluit dat er dan wel degelijk een heffingssysteem komt.

Mevrouw Jorritsma-Lebbink (VVD): Ik niet!

Minister Maij-Weggen: Dat is uw goed recht. In ieder geval heb ik vastgesteld dat een meerderheid van de geachte afgevaardigden dit wel degelijk als een mogelijkheid ziet.

De heer De Jong (PvdA): Voorzitter. Welke conclusie trekt de minister dan? Zij is ergens wel positief. Maar wellicht komen er nog meer

argumenten ter bestrijding van ons amendement?

Minister Maij-Weggen: Het is geen kwestie van positief zijn. Ik probeer alleen de argumentatie van de kant van de Kamer te begrijpen. Vindt men überhaupt een heffing op frequenties een rare zaak? Of zegt men: als wordt uitgegaan van die heffing, moet zij voor iedereen gelden en wel volgens een vaste systematiek? Dat is een belangrijk punt. Dan kan tegen de minister van Financiën worden gezegd – dit is overigens een kabinets-aangelegenheid –: nu even niet, maar straks misschien wel en dan liever in een breder kader. Ik probeer af te tasten welke mening hierover bestaat in de Kamer. Ik krijg de indruk dat men zegt: in een breder kader trekken wij er onze handen op voorhand niet van af.

Mevrouw Van der Hoeven (CDA): Voorzitter. De formulering die de minister nu hanteert, is naar het oordeel van de CDA-fractie geheel juist. Wij staan er op voorhand zeer zeker niet negatief tegenover, zoals ook al eerder gezegd. Er moet dan inderdaad wel sprake zijn van een breder kader, geldend voor alle betrokkenen op dezelfde manier. De vraag is of bij de nota frequentiebeleid ook kan worden ingegaan op de financiële consequenties van dit verhaal. Die moeten op dat moment worden meegenomen. Die toezegging zou de minister kunnen doen.

Minister Maij-Weggen: Laat ik allereerst zeggen dat ik het op dit vlak niet met u eens ben. Ik vind het prima als dit een eerste voorzet is en als later in de nota over het frequentiebeleid deze lijn enigszins wordt doorgetrokken. Het is een publiek geheim dat hierover een grote discussie heeft plaatsgevonden. Ik was geen voorstander van heel grote bedragen op dit vlak, maar dit vind ik een houdbare, haalbare en ook volstrekt redelijke zaak. Laat ik het zo verdedigen. Bedrijven krijgen prachtige kansen en kunnen daarmee goede winsten maken. Dat mag ook best. Als die kansen worden geboden met frequenties – die toch ook behoren tot de bodemschatten: niet uit de bodem maar uit de lucht – is het jammer dat de rijksoverheid die niet te gelde mag maken. Dat zie ik werkelijk niet in.

Mevrouw Jorritsma-Lebbink (VVD): Voorzitter. Blijkbaar houdt de minister niet van principes. Ik vind dit een principiële vraagstuk. Het gaat mij een stap te ver om nu pragmatisch te zeggen: voor die ene doen wij het en wij zien wel wat er met de rest gebeurt. Ik heb echter een andere vraag. Gesteld dat wij dit in het wetsvoorstel laten staan en dat dit wet wordt. De ene aanbieder zal KPN zijn, terwijl de andere niet een kleine onderneming zal zijn, maar een onderneming die op vele marktsegmenten zal opereren. Denkt de minister dan werkelijk dat er in de toekomst nog een cent winst gemaakt zal worden op GSM, als dit erin blijft staan? Al die bedrijven hebben volop mogelijkheden om te verschuiven naar andere diensten. Dat zal dan ook gebeuren, want het is absoluut niet interessant om hier te proberen wat extra winst te maken. Het is een heel pragmatische vraag, maar zo werkt het wel in het bedrijfsleven.

Minister Maij-Weggen: Dat is natuurlijk de praktijk die men wel vaker in het bedrijfsleven vindt en waar het ministerie van Financiën een redelijk grote ervaring in heeft om dit soort situaties te ondervangen. Op dat vlak ben ik dan ook niet zo bezorgd dat de minister van Financiën op dit punt niet aan zijn 7,5% winstheffing zal kunnen komen. Als u weet dat deze praktijk inderdaad geschiedt, vind ik dat geen reden om je handen af te trekken van iedere heffing. Dat vind ik weer een heel verkeerd principe, om de principiële discussie even door te trekken. Ik ben niet zo onder de indruk van dat deel van de argumentatie van mevrouw Jorritsma. Ik vind de omvang zeer redelijk en het principe zeer aanvaardbaar. Ik vind het helemaal geen slechte zaak als het volgens bepaalde lijnen wordt doorgetrokken in de richting van andere frequentieverschaffing. Bovendien stel ik vast dat wij in feite niet eens zoiets uitzonderlijks doen, omdat landen die op het ogenblik nog GSM-netten uitgeven ook op deze lijn zitten en andere hooguit denken: wat zijn wij dom geweest dat wij dat ook niet hebben gedaan.

De voorzitter: Er is alom de vraag: welke landen dan?

Minister Maij-Weggen: Bijvoorbeeld Hongarije; landen die recent netten

hebben uitgegeven. Ik wil het nog eens heel precies bij u navragen. Mijn mensen zeggen dat het wisselend is.

De heer **De Jong** (PvdA): Voorzitter! Toch begrijp ik de minister nog steeds niet helemaal. Op zijn minst van de zijde van mevrouw Van der Hoeven en mijzelf is gesteld dat het aangrijpingspunt simpelweg niet klopt. Het aangrijpingspunt is niet winstheffing, want wij hebben normale winstbelasting in Nederland. Dat heet vennootschapsbelasting. Je moet geen redenen geven tot strategisch gedrag. Maar als het juist is wat wij veronderstellen, namelijk dat frequenties schaars zijn, dan hoor je daar je aangrijpingspunt te vinden. Dan geldt het niet alleen voor deze sector. Wij willen dan ook op dat moment met de minister spreken over het juiste aangrijpingspunt en het juiste evenwicht. Grosso modo zegt de minister dat zij het eigenlijk wel eens is met die gedachtengang, maar die is toch principieel anders dan wat in dit wetsvoorstel wordt neergelegd. Hoe kan het dat de minister, terwijl zij het eens is met die gedachtengang, toch vasthoudt aan de figuur in deze wet? In alle argumenten, waar zij in ieder geval ten dele op is ingegaan, van de kant van de Kamer wordt naar voren gebracht waardoor het zo'n rare, misschien slecht functionerende, strategisch gedrag oproepende figuur is.

Minister **Maij-Weggen**: De heer De Jong zegt dat het vooral gaat om het element van schaarste en het te gelde brengen daarvan. Die schaarste is hier helder aanwezig, dus daar ligt uw aanknopingspunt.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter! Ik denk dat wij het op een paar punten helemaal eens zijn en slechts op een punt fundamenteel oneens. Het gaat om de 7,5% op dit moment voor deze sector. Natuurlijk zijn frequenties schaars. Ik kan mij heel goed voorstellen dat een wat bredere aanpak zal bevorderen dat er efficiënt gebruik van frequenties wordt gemaakt en dat het voorkomt dat frequenties geblokkeerd worden, want dat is ook een zorg van de minister. Ik zou mij heel goed kunnen voorstellen dat zij zich eigenlijk best kan vinden in het voorstel zoals het is gedaan. Nu wordt het echter voorgesteld alsof het een en/en-

situatie is: èn 7,5% èn straks praten bij de frequentieverdeling. Dat is in ieder geval wat collega De Jong en mij betreft niet het geval. Wij willen dan graag praten in brede zin over de schaarste en over de daarbij behorende financiële consequenties en niet over het verhaal van de 7,5% nu.

Minister **Maij-Weggen**: Dan geeft u toch eigenlijk de boodschap aan de GSM-aanbieders: nu eventjes niet, maar rekent u erop dat er nog iets komt. Dan weet men niet waar men aan toe is; daar komt het in feite op neer. Daarom vind ik dat ik in dit voorstel helderder ben. Ik geef helderheid. Het gaat in feite om een vrij bescheiden heffing, die pas over langere tijd door de rijksoverheid te gelde kan worden gemaakt. De Kamer wil de zaak nu in de breedte bekijken en te zijner tijd bepalen welk bedrag zal worden berekend aan de GSM-aanbieders.

De heer **De Jong** (PvdA): De minister zegt tegen ons dat het niet leuk voor de GSM-aanbieders is om te horen dat er nog wat in de lucht hangt. Dat zelfde is mijns inziens echter het geval bij het voorstel van de minister. Betekenen de woorden van de minister dat er niets in de lucht hangt?

Minister **Maij-Weggen**: Dit is glashelder: 7,5% winstheffing.

De heer **De Jong** (PvdA): Overweegt de regering dan niet om een financieel aspect te verbinden aan het toedelen van schaarse frequenties?

Minister **Maij-Weggen**: Ik begrijp deze vraag niet. Over de andere frequenties zal een nota verschijnen. Ik sluit niet uit dat wij op dat vlak een financieel plaatje zullen inrichten.

De heer **De Jong** (PvdA): Dus ook in het voorstel van de regering hangt er nog iets in de lucht.

Minister **Maij-Weggen**: Je kunt natuurlijk niet twee keer heffen.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): De basis voor de frequentieheffing is absoluut nergens vastgelegd. De minister wil toch niet met droge ogen beweren dat de GSM-aanbieders in elk geval verlost zullen

zijn van elke aanspraak op een financiële bijdrage inzake de schaarsteverdeling van frequenties op het moment dat dit wetsvoorstel wet is geworden? Het zou goed zijn als hier helderheid over zou kunnen worden gegeven.

Minister **Maij-Weggen**: Je kunt één keer een vergunning uitgeven. Dat gebeurt op grond van deze wet. Als men in de toekomst anderszins de GSM-aanbieders wil meenemen in een heffingsstelsel op frequenties, zouden de mogelijkheden daartoe goed juridisch moeten worden nagegaan. Ik heb daar eerlijk gezegd zo mijn twijfels over. Ik houd staande dat ik het regeringsvoorstel redelijk vind. Ik constateer tegelijk dat er een ruime meerderheid in de Kamer is die vindt dat wij dit maar even moeten laten passeren zonder heffing en dat wij in de toekomst op grond van de frequenties tot een bepaalde heffing moeten komen. De regering is het daar niet mee eens.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Ik moet de vergadering tot mijn spijt verlaten. Ik neem aan dat er een schriftelijk verslag van komt.

De **voorzitter**: Ik wijs er wel op dat dit niet automatisch betekent dat er plenair op moet worden teruggekomen.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Wij zitten zo op dezelfde lijn dat ik ervan uitga dat mijn collega's de juiste vragen zullen stellen.

De **voorzitter**: Ik zeg dit omdat dit mondeling overleg bedoeld is om zo enigszins mogelijk een plenaire behandeling te voorkomen.

Mevrouw **Jorritsma-Lebbink** (VVD): Ik ga ervan uit dat er wel degelijk nog een korte plenaire behandeling zal komen. Ik sluit namelijk niet uit dat er enige moties moeten worden ingediend.

De **voorzitter**: Dat is mogelijk, maar dan wordt het een tweeminuten-debat. Dat kan ik overigens beter aan de kamervoorzitter overlaten.

Minister **Maij-Weggen**: Ik wilde net beginnen aan de vragen van mevrouw Jorritsma. Het lijkt mij echter beter, deze schriftelijk te beantwoorden.

De **voorzitter**: Het lijkt mij voor het debat niet slecht om deze vragen toch ook gewoon mondeling te beantwoorden.

Minister **Maij-Weggen**: Ik begin met de vragen van de heer **Wolffensperger**. Aan het eind zal ik bekijken of er nog zaken overgebleven zijn die gemakkelijker mondeling behandeld kunnen worden. Dat lijkt mij het meest praktisch.

De heer **Wolffensperger** heeft gevraagd of ik de strekking van artikel 5 nog een keer wil uitleggen. Mijn mensen hebben hier vier bladzijden over volgeschreven. Ik kan alleen maar constateren dat ik die beter schriftelijk kan overhandigen.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Voor alle duidelijkheid: dit illustreert wat ik wilde zeggen. Ik ga de minister niet vragen om dit nu allemaal uit te leggen. Ik heb alleen niets anders gezegd dan dat het lastig is om te zien of in de wet ook exact datgene wat er volgens de toelichting in moet staan, terecht is gekomen. Ik vind het prima, als de minister het nog een keer schriftelijk wil uitleggen. Quod erat demonstrandum: het is inderdaad vrij lastig om de wet te begrijpen.

Minister **Maij-Weggen**: Ik vind dingen die ik in drie of vier volzinnen...

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik ben al geheel overtuigd.

Minister **Maij-Weggen**: Ja, maar ik wil u graag een weerwoord geven. Dingen die ik in drie of vier volzinnen aan u kan voorleggen, vind ik prima voor een mondeling overleg, zoals wij dat nu hebben. Als ik u echter drie of vier bladzijden moet gaan voorlezen, dan vind ik het, zeker omdat wij hebben afgesproken dat een aantal dingen schriftelijk kan worden behandeld, verstandiger om dat ook schriftelijk te doen. Ik zou u daar niet mee willen vervelen en mij zelf al helemaal niet.

Voorzitter! Op de vraag van de heer **Wolffensperger** of de complete wet die door de ambtenaren vaak als handvat wordt gebruikt, onderhands aan de woordvoerders kan worden overhandigd, kan ik antwoorden dat dit geen enkel probleem is. Ik doe dat echter liever niet als wit stuk, omdat het dan meteen een formeel stuk is.

De heer **Wolffensperger** heeft gevraagd hoe het zit met hoofdstuk IIA en hoofdstuk III en of datgene wat in hoofdstuk III staat, gezien moet worden als een soort uitstervend huis. Neen, zo moet dat niet gezien worden. Nu al zijn op grond van hoofdstuk III machtigingen verleend voor kleine en ook wel grotere netwerken, bijvoorbeeld voor analoge semafonie. Er worden hier ook andere kleine netwerken opgezet. Wij gaan er dan ook vanuit dat het weliswaar een klein huis wordt, maar geen uitgestorven huis.

Verder heeft de heer **Wolffensperger** gevraagd of iemand die drie IIA-vergunningen heeft, ook een machtiging op III kan krijgen. Dat is geen enkel probleem. Er gelden geen principiële beperkingen, alleen praktische in de zin van frequenties. Als er geen frequenties meer zijn, valt er onder III natuurlijk ook niets meer uit te delen.

De heer **Wolffensperger** heeft voorts gevraagd in hoeverre de tweede GSM-aanbieder ook de tweede vaste infrastructuraanbieder moet zijn. Wij zijn het met hem eens dat voor de exploitatie van de tweede infrastructuur het afwikkelen van mobiele spraak via GSM van grote betekenis is. Zoals het er nu naar uit ziet, zal na het verlenen van de GSM-vergunning de tweede GSM-aanbieder in onderhandeling treden met de gemachtigde voor vaste infrastructuur om een combinatie te vormen. Uit de markt bereiken ons berichten dat er regelmatig contacten plaatsvinden tussen de geïnteresseerde partijen. Het ligt niet in het voornemen om de twee elementen nu al aan elkaar te koppelen. De GSM-tender zal dat op zijn eigen merites bezien. Ik hoop dat men even uit de voeten kan met dit antwoord.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik hoop dat u ermee uit de voeten kunt.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter! Ik kan prima uit de voeten met dit wetsvoorstel. Ik zit hier ook om het wetsvoorstel te verdedigen. Ik probeer alleen nog een aantal antwoorden te geven op vragen van de commissie.

Ik kom dan op het punt van de afroming van het telefoonnet. Dat is een zaak die volgens mij beter nog een keer schriftelijk kan worden uitgelegd. Ik houd toch nog een

aantal zaken over die schriftelijk beantwoord moeten worden.

De heer **Wolffensperger** (D66): Mijn vraag kan gewoon met ja of neen worden beantwoord. De vraag die ik, zij het misschien met iets te veel woorden, heb gesteld, is of het juist is dat de gedachte aan afroming die nog in de memorie van toelichting zat, nu verlaten is.

Minister **Maij-Weggen**: Die wordt minder prominent. Als u daar tevreden mee bent...

De heer **Wolffensperger** (D66): Als u het nog een keer wilt opschrijven, vind ik dat natuurlijk heerlijk. Verder wil ik weten of dit consequenties heeft voor de interconnectietarieven.

Minister **Maij-Weggen**: Dat wilde ik schriftelijk uitleggen.

Voorzitter! Verder is gevraagd of er een afzonderlijke interconnectieproblematiek bestaat voor GSM 1 en GSM 2. Voor zover wij het kunnen nagaan, is dat niet het geval.

De heer **Wolffensperger** (D66): Omdat het altijd via de interconnectie van de concessie gaat?

Minister **Maij-Weggen**: Ja, uiteraard is dat mogelijk!

Kan de vraag van eenieder onder artikel 13 een rol spelen bij de selectie? Neen, de vraag ingevolge artikel 13x komt pas aan de orde, zodra er een echte vergunninghouder is, dus na de vergunningverlening. Volgens mij heb ik hiermee de vragen van de heer **Wolffensperger** beantwoord, behoudens zijn meer technische vragen die ik liever schriftelijk beantwoord.

De heer **Wolffensperger** (D66): Ik heb nog een vrij principiële vraag gesteld over het gebruik van de gemachtigde netwerken, waarop ik nog geen antwoord heb gehad. Dat betreft de grootste wijziging die middels dit wetsvoorstel wordt aangebracht. Dat lijkt mij dus niet helemaal een technische vraag.

Minister **Maij-Weggen**: Die vraag vind ik in mijn notities niet terug. Ik heb er geen probleem mee als u deze nog een keer aan mij voorlegt. Wij zullen de vraag zeker nog in het stenografisch verslag opzoeken en deze schriftelijk beantwoorden.

De **voorzitter**: Als het een punt is dat mogelijk aanleiding kan geven tot discussie, gezien het door de heer Wolffensperger genoemde principiële karakter, zou ik er een voorkeur voor hebben om het in tweede termijn nog even mee te nemen. Wellicht kan de heer Wolffensperger zijn vraag nu nog even helder formuleren.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat zal ik doen, voorzitter. Welnu, er wordt toegestaan dat de gemachtigde infrastructuur wordt gebruikt voor zowel de netwerkopbouw als voor de koppeling aan het PTT-net. Mijn vraag is eigenlijk waarom dat moet op grond van een ontheffingssysteem. Men zou een en ander ook kunnen zien als een stimulans om die samenwerking tot stand te brengen. De minister heeft gezegd dat een van de criteria voor de ontheffing is, dat men moet aantonen dat men het net wil gaan uitbouwen. Dan zeg ik dat dit toch een wat raar criterium is.

Minister **Maij-Weggen**: Reden waarom wij gebruik maken van het ontheffingssysteem heeft ook te maken met het feit dat wij in een overgangssituatie zitten. Het is dus niet de mooiste vorm die wij ons kunnen voorstellen. Ik hoop ook dat wanneer de Hoofdlidennotitie eenmaal is behandeld en wij komen tot een herziening van de Wet op de telecommunicatievoorzieningen, wij dit punt op een andere manier kunnen regelen. Wat wij nu gedaan hebben, is de gemakkelijkste en snelste manier om de GSM-wet door te zetten, maar ik geef toe dat het zeker de schoonheidsprijs niet verdient. Het is een greep die voldoet en waarmee wij even uit de voeten kunnen, maar er zijn zeker betere systemen te bedenken. Die komen ook wel.

Mevrouw Jorritsma heeft gevraagd waarom het allemaal zo lang heeft geduurd. Ik moet zeggen dat dit mij ook spijt. Het langdurige interdepartementale overleg over de financiële kanten en over het aftappen heeft de wetsvoorbereiding behoorlijk vertraagd. De heer De Jong heeft gezegd dat wanneer een en ander eerder aan de Kamer was gemeld, het allemaal niet zo lang had behoeven te duren. Dat is natuurlijk achteraf gesproken.

Mevrouw Jorritsma heeft verder gesuggereerd om bedrijven

gezamenlijk zitting te laten nemen in de geschillencommissie, zoals ook bij andere branches al het geval is. Ik ben het daarmee eigenlijk wel eens.

Mevrouw Jorritsma heeft gevraagd of de publikatie van het tenderdocument kan worden versneld. Voorzitter! Wij willen dit liever op een nette manier doen. Nadat het wetsvoorstel in de Eerste Kamer is aangenomen, zullen wij zo snel mogelijk de desbetreffende documenten publiceren, zodat men weet waar men aan toe is. In het wetsvoorstel kan men overigens al de condities en criteria vinden. Het tenderdocument zal vooral fungeren als een soort richtingwijzer in de procedure. Degenen die het gevoel hebben dat zij nog niet kunnen beginnen, wijs ik erop dat 90% van de voorwaarden al in het wetsvoorstel is opgenomen.

De heer **De Jong** (PvdA): Terwille van mevrouw Jorritsma, die met ons mee leest, het volgende. Wil de minister het vraagstuk van de toezicht en de controle doorschuiven naar de UCV van 21 maart aanstaande?

Minister **Maij-Weggen**: Dat lijkt mij het meest praktisch. Op sommige technische punten zal ik nog schriftelijk reageren, maar wij kunnen ten principale op 21 maart over deze zaak spreken. Ik maak nu alvast de kanttekening dat het instellen van een onafhankelijk toezicht niet zo eenvoudig is als het lijkt. In het veld van de frequenties zijn er nog te veel concessie-activiteiten die door de minister moeten worden beheerd om de ministeriële verantwoordelijkheid zonder meer af te schaffen.

Mevrouw **Van der Hoeven** (CDA): Voorzitter! Ook mijn fractie komt hier graag op 21 maart op terug. Het lijkt mij handig als de minister voor die tijd nog een korte notitie hierover uitbrengt. Ik kan mij overigens zeer goed voorstellen dat wij ons zeker tot 1998 in een overgangperiode zullen bevinden en dan kunnen andere regelingen gelden dan na 1998. Op 21 maart kom ik ook terug op de kwestie van de CASEMA. Voorzitter! Het zou overigens nuttig zijn als de notitie over de positie van de consument voor 21 maart in ons bezit is. Ik weet niet of daar al om gevraagd is anders doe ik dat bij dezen.

Eigenlijk zijn alle argumenten op het punt van de frequenties en de 7,5%-regeling al gewisseld. Mijn fractie wil nu geen 7,5% winstheffing op GSM. Een en ander moet in het kader van de schaarste aan frequenties gezien worden op het moment dat de nota aan de orde is. Een heffing op frequenties is overigens wel wat anders dan een heffing op gemaakte winst. Ik vind dit een moeilijke punt. Voorkomen moet echter worden dat er twee systemen naast elkaar worden gehanteerd. Dat zal de duidelijkheid niet ten goede komen.

Voorzitter! Als het zo is dat het verzoek van de tweede aanbieder op grond van artikel 13x, tweede lid, automatisch wordt ingewilligd, kan dat tweede lid, na wijziging van de aanhef van het derde lid, geschrapt worden. Er is overigens nog een ander probleem. In artikel 13x wordt verwezen naar artikel 13l, waarin staat dat de minister voorschriften en beperkingen aan de vergunning kan verbinden en dat die ook kunnen worden gewijzigd. Maar in artikel 13l staat niets over het verzoek in artikel 13x, lid 2. De minister is dus vrij om ambtshalve vergunningsvoorschriften te wijzigen of deze te wijzigen in reactie op het verzoek van een vergunninghouder. Dat betekent dat er op dit moment onduidelijkheid is over de toepassing van artikel 13x, lid 2, waar de minister op verzoek van een andere houder van een vergunning het eerste lid van toepassing kan verklaren, namelijk wanneer het gaat om die asymmetrische regelgeving. Ik kan mij voorstellen dat de minister hierop nu niet onmiddellijk een antwoord kan geven. Ik zou het op prijs stellen om dan voor de behandeling van het wetsvoorstel in de Kamer schriftelijk een antwoord te krijgen.

De heer **De Jong** (PvdA): Voorzitter! Mij resten nog drie onderwerpen. Eerst noem ik het vraagstuk van het aantal aanbieders. De uitwisseling van argumenten in eerste termijn heeft ten opzichte van de schriftelijke gedachtenwisseling niet veel nieuws geboden. De meest concrete vragen die ik gesteld heb, zijn namelijk niet beantwoord. Ik wil er graag achter komen of er terecht of niet terecht slechts met twee aanbieders gewerkt wordt. In eerste termijn vroeg ik mij af of er een manier te vinden is om met meer dan twee aanbieders te

werken. De reden daarvoor is dat het voor de consument aantrekkelijker is als er meer aanbieders zijn. Dan bestaat minder snel het gevaar van een "closed shop" en het gevaar dat de markt verdeeld wordt en dat tarieven hoog blijven. Om die reden heb ik dit punt aan de orde gesteld. Het gaat mij erom of er technisch een mogelijkheid bestaat om via een overgangshandeling op termijn drie of vier aanbieders toe te laten, daarbij in het oog houdend dat het DCS 1800-systeem in aantocht is en dat het analoge systeem van de KNP wordt afgebouwd. Waarom moet er twee of drie jaar gewacht worden? Ik vind niet dat de politiek deze zaken volledig kan overzien en beoordelen. Een en ander hangt ook af van de markt, van de vraag of er potentiële aanbieders zijn die er zin in hebben om zich een rol te veroveren op die markt.

Vervolgens kom ik bij artikel 13x. Er zijn twee redenen om artikel 13x nog eens tegen het licht te houden. Ten eerste bestond er spraakverwar- ring over de vraag of er argumenten aangevoerd moeten worden in verband met het tweede lid. Als dat wel zo is, is het beter om toe te geven dat er verschillende redenen zijn om "ja" of "nee" te zeggen. Het mag dan natuurlijk geen automa- tisme zijn om een verzoek toe te staan. Maar aan de andere kant kent dit artikel geen horizonbepaling. Dus mag verwacht worden dat na verloop van tijd als een tweede of derde aanbieder gesetteld is, er ook wel eens een consument teleurge- steld kan zijn in die andere aanbieder en terug wil naar KPN bijvoorbeeld. Dan moeten natuurlijk wel dezelfde regels gelden als in omgekeerde richting. Kortom, het is terecht dat wij dit regelen, ook voor de aanvangsfase, maar aangezien dit een structureel artikel is, moet het wederzijds gelden. Dat is ook reden om te bezien of artikel 13x nog moet worden gecorrigeerd.

Dan kom ik bij mijn derde punt, namelijk de discussie over ons amendement met betrekking tot het schrappen van de winstheffing. Ik meen dat ik eerst twee misverstan- den uit de lucht moet halen. Niemand heeft hier gepraat over het idee dat in deze sector excessieve winsten behaald zouden kunnen worden. Ook ik heb dat niet gedaan. Als onze regelgeving goed werkt en er is concurrentie, dan is er gewoon een normale groeimarkt. Het is altijd

leuk om op een groeimarkt te opereren, want dan kun je zeker risico's nemen. Dat gaat een stuk minder als zo'n markt naar de knoppen gaat. Op dat punt is er dus in feite niets bijzonders aan de hand. Wij komen wel meer markten tegen waarop maar plaats is voor een beperkt aantal aanbieders. Er is altijd wel een reden voor schaarste, en niet alleen omdat de markt beperkt is en je een bepaalde schaal moet hebben.

In mijn ogen moet ook het volgende misverstand niet bestaan. Waarom wil men nu de winst- belasting schrappen? Omdat men dat zo zielig vindt voor het bedrijfsleven? Dat is natuurlijk onzin. Als iemand een poot uit te draaien valt ten behoeve van de belasting – ik zeg het even gekcherend – is dat fantastisch, maar het moet wel redelijk zijn. Daaraan moeten argumenten ten grondslag liggen. De argumenten die in dit verband hieraan ten grondslag liggen, worden door de indieners van het amendement niet sterk gevonden. Het aangrijpingspunt is verkeerd. De heffing is namelijk gerelateerd aan de winst en, zoals gezegd, hebben wij daar in dit land al een systeem voor. Wij hadden geen reden om het nog extra ingewikkeld te maken: je moet eerst wat van de winst betalen en dat kun je dan weer als aftrekpost gebruiken bij de vennootschaps- belasting, zodat het in werkelijkheid een procent of 5 is.

Als er grote winsten worden gemaakt, is er alle reden om constructies te verzinnen waardoor je het bedoelde ontloopt. Als het waar is wat wij zeggen, is het een verkeerde constructie. Hoe je het ook definieert, het is een rare figuur. Op die grond wordt het ook vanuit de Kamer bestreden en niet omdat het voor de minister van Financiën niet prettig is om geld binnen te krijgen. Bij mijn weten is er overigens in enig jaar nog geen cent geboekt die voortvloeit uit deze figuur in de wet en dat zal ook in de toekomst niet gebeuren. Dat is de achtergrond van het indienen van het amendement.

Als wij het schaarstefenomeen van de frequenties serieus nemen en er daarbij van uitgaan, dat schaarste betekent dat je er iets voor mag betalen omdat er dan een soort drempel in zit – dat kan in discussie zijn – dan hoort dat thuis bij de bespreking van het frequentiebeleid met de regering. Na het geven van

frequentieruimte aan commerciële omroepen heb ik overigens de indruk dat dit niet de uitkomst van de discussie hoeft te zijn. Alle ins en outs inzake schaarste, toedeling en het herijken na bijvoorbeeld tien jaar horen daar thuis. Er komt altijd wel een moment waarop je liever toch een heffing legt op de schaarse ruimte. Ik wijs er maar even pragmatisch op. De winstheffing die nu door het kabinet wordt voorge- steld en het normaal toepassen van het zoëven bedoelde op deze categorie zouden op hetzelfde moment inkomsten tot gevolg hebben. Dat is even een pragmati- sche tegenwerping. Het gaat erom, dat het amendement is ingegeven door een aantal receptiële, fiscaal- technische en overige overwegingen. Het heeft niets te maken met het idee van het maken van excessieve winsten. Sterker nog, wij wilden dat juist voorkomen door het organise- ren van concurrentie.

De heer **Wolffensperger** (D66): Voorzitter! Ik wil nog enkele opmerkingen maken. Ik begin bij de compensatoire maatregelen. Degenen die gezegd hebben dat het goed zou zijn om nog even naar artikel 13x te kijken, hebben gelijk. Ik heb ook zitten puzzelen over de relatie die bestaat tussen artikel 13x en artikel 13l. In mijn eerste termijn vroeg ik al of het hierbij om een en dezelfde overgangstermijn ging, maar het zullen er wel verscheidene zijn. Bovendien moet het gebruik van het Nederlands in lid 2 nog eens bekeken worden. Lid 2 gaat een beetje voorbij aan het feit dat beide vergunningen per definitie op hetzelfde moment worden verleend. Dan kun je op verzoek van de ene vergunninghouder geen beperking opleggen aan de andere vergunning- houder. De vergunningen worden immers op hetzelfde moment verleend. Dat is fijnslijperij.

Straks heb ik mij een beetje laconiek tegenover de aftap- mogelijkheden opgesteld. Dat betekent niet dat ik daar opeens vreselijke bezwaren tegen heb. Ik vraag mij af of de Europese harmonisatie op dit punt zo snel en zo voorspoedig zal gaan als de minister suggereert. Ik heb het gevoel dat het toch een beetje een hobby van justitie-ministers is. Het is de vraag of al die nationale overheden zo snel door de bocht zullen gaan. Dat brengt mij tot de

vrees dat de minister in tijdnood komt. Het is van tweeën een: of je wacht met de ontwikkeling van een Nederlands systeem totdat er een Europese harmonisatie is – dan denk ik dat de minister wel een paar jaartjes nodig heeft – of je wilt het regelen voordat de tender-procedure start. Dat moet natuurlijk bekend zijn. Iedereen moet weten waar hij aan toe is, anders zal het een "Alleingang" van Nederland worden. Ik zie daar eigenlijk geen weg tussen. Of we doen het op ons eentje of wij wachten op de Europese harmonisatie. Dan moeten wij wel de tender vijf jaar uitstellen. Dat is mijn vrees.

Ik kom te spreken over de winstafdracht. Ik was eigenlijk de enige met de opstelling van: "Eens kijken wat de minister zegt en misschien dat zij mij kan overtuigen". Ik vond de minister echter niet buitengewoon overtuigend in haar verdediging van de 7,5%. Ik begin nu dus nog wat meer te twijfelen. Ik wil één ding zeggen. Ik vraag mij af wat de minister doet als de Kamer dit artikel zou verwerpen. Ik vind dat hier wel erg makkelijk gezegd wordt dat men in dat geval op andere grondslag gaat heffen, namelijk op grondslag van de frequenties die immers zo schaars zijn. Ik moet eerlijk zeggen dat ik mij dat wettisch nauwelijks voor de geest kan halen. De uitgave van etherfrequenties ligt verspreid over vele, vele wetten. Dan moet men een soort "Wet op het frequentieverdelingsbeleid" gaan maken met daarbij een financiële paragraaf. Dan zouden wij Defensie ook eindelijk eens kunnen pakken zodat zij wat zouden moeten inkrimpen. Het wordt mij dus iets te makkelijk gezegd dat de frequenties als grondslag voor de heffing genomen kunnen worden. Hoe je dat zou moeten doen, is mij vooralsnog een raadsel.

De **voorzitter**: Mag ik de heer Wolffensperger er op wijzen dat al in verschillende nota's ook van regeringswege is aangegeven dat er naar een integrale wetgeving op het terrein van het frequentiebeleid gekomen zou moeten worden?

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat ben ik met u eens. Daar is echter nog nooit het punt in opgenomen dat wij daarin ook een vergoeding voor de schaarste in zouden moeten

opnemen. Het komt nu ineens op naar aanleiding van dit punt.

De **voorzitter**: Vanuit het media-gebeuren is het vraagstuk van een financiële vergoeding ook aan de orde geweest. Er is ook van mijn kant op gewezen dat het toch wel wat vreemd is dat er in die sfeer met een vrijwillige bod gewerkt moet worden. Dat kon niet anders vanwege de provisorische regeling. Dat weet u net zo goed als ik.

De heer **Wolffensperger** (D66): Vooralsnog zie ik niet zo gauw hoe je een frequentie als aangrijpingspunt voor een heffing zou kunnen nemen. Ik wil gezegd hebben dat als de Kamer dit artikel zou verwerpen, men dan nog heel wat lastigheden zal hebben te overwinnen voordat die andere grondslag is gevonden. Dat was de strekking van mijn opmerking. Misschien dat wij de frequenties bij opbod moeten gaan verkopen. Het vervelende is alleen dat je dan Radio Noordzee niet op je frequenties krijgt, maar alleen "Murdoch". Dat soort dingen zullen wij dan wel onder ogen moeten gaan zien. Ik wil niet te lang uitweiden over dit punt, maar u weet wat ik bedoel.

De **voorzitter**: Ik begrijp heel goed wat u bedoelt.

De heer **Wolffensperger** (D66): De relatie tussen de tweede operator infrastructuur en de tweede operator GSM is op zich helder. Ik begrijp ook dat er op dit moment niet meer gezegd kan worden dan er nu over gezegd is. De ultieme vraag is natuurlijk of je straks bij het uitgeven van de tweede GSM-vergunning rekening mag houden met wat je daarna gaat doen met je tweede infrastructuuroperator. Ik kan mij zelfs voorstellen dat het beantwoorden van die vraag door de minister met "ja" of "nee" alleen al om juridisch-technische redenen niet mogelijk is en dat je zoiets in je achterhoofd moet houden en niet in een kamerdebat moet uitspreken. Daar zit natuurlijk de crux van het verhaal. Laat ik het daarbij laten.

Tot slot het volgende. Ik zou blij zijn als de minister zou willen ingaan op de vragen die ik stelde over de systematiek van de ontheffing. Ik heb namelijk naar iets meer gevraagd dan alleen de ontheffing bij het gebruik van de gemachtigde

infrastructuur. Als het zo is dat het alleen maar om een tussenfase gaat en dat de minister juridisch niet anders kan, dan begrijp ik niet waar al die criteria vandaan komen. Ik noem het criterium dat men uitbouw van het net moet aantonen. Het is van tweeën een: of het is een simpele tussenfase en dan hebben wij geen criteria nodig of je gaat bij de ontheffing allerlei criteria formuleren. In dat laatste geval intrigeert het mij steeds meer wat de minister eigenlijk wil in de tussenfase, in de fase tussen nu en de fase straks met de twee infrastructuuroperators met gemachtigde netwerken.

Minister **Maij-Weggen**: Mijnheer de voorzitter. Mevrouw Van der Hoeven verlangt meer informatie over de toezichtskwestie. Dat is geen probleem. Het lijkt mij voorts verstandig, de CASEMA-kwestie nog eens op 21 maart te bespreken. Mevrouw Van der Hoeven vraagt vervolgens hoe het zit met de notitie over de positie van de consument. Dat stuk zal voor 21 maart verschijnen, zodat het kan worden betrokken bij de discussie over de Hoofdlijnen-notitie.

Verschillende geachte afgevaardigden zijn teruggekomen op de kwestie van de 7,5%. Ik ben het eens met degenen die menen dat er geen twee systemen naast elkaar mogen bestaan, zeker niet wanneer er daardoor een onredelijke situatie ontstaat. Het lijkt mij het beste dat ik dit vraagstuk, waarover kennelijk nog veel vragen leven, nog eens aan het kabinet voorleg waarna ik namens het kabinet de Kamer een brief zal zenden. Ik verneem graag de mening van de minister van Financiën voordat ik zelf tot een eindoordeel kom.

Vervolgens ga ik in op de kwestie van artikel 13, tweede lid. Onder 13x wordt vermeld dat aan de GSM-vergunning van KPN extra verplichtingen kunnen worden verbonden die te maken hebben met het niet-meewerken van KPN aan het verminderen van de achterstand van GSM-2. Die extra verplichtingen kunnen worden opgelegd bij het verlenen van de vergunning, dus op dat moment en niet meer later. Voor het opleggen van extra verplichtingen is het noodzakelijk dat de minister van de noodzaak daarvan is overtuigd en dat GSM-2 daarom ook verzoekt. Zo niet, dan gebeurt het

niet. Het is tegen die achtergrond dat het tweede lid van artikel 13x op deze manier is geformuleerd. Ik hoop, voorzitter, dat ik hiermee ook op de opmerkingen van de heer Wolffensperger over artikel 13x heb gereageerd.

De heer **Wolffensperger** (D66): U bevestigt dat ik gelijk heb met mijn opmerking dat het er niet helemaal goed staat. Maar goed, u kijkt er nog maar eens naar. Het is overigens een mug die ik zit te ziften. Het zou in feite de aspirant-vergunninghouder moeten zijn die het verzoek doet.

Minister **Maij-Weggen**: Ook deze zaak is vooraf beoordeeld. Ik wil dit geen muggenzifterij noemen. Hoe dan ook, wij zullen dit nog eens tegen het licht houden om na te gaan of naar aanleiding hiervan geen vergissingen kunnen ontstaan. Het feit dat u hierover nogal wat vragen stelt, zou kunnen betekenen dat ook andere lezers tot verkeerde conclusies zouden kunnen komen.

De **voorzitter**: Bovendien wijs ik de heer Wolffensperger erop dat hij het recht van amendement heeft.

De heer **Wolffensperger** (D66): Dat bewaar ik natuurlijk voor de écht belangrijke zaken. Ik probeer de minister een beetje tegemoet te komen door de wet te lezen.

De **voorzitter**: Zo komen wij er altijd weer uit...

Minister **Maij-Weggen**: Misschien is deze discussie, gevoerd in het verlengde van de memorie van antwoord, al verhelderend genoeg om mensen die later vraagtekens bij dit onderdeel zouden kunnen zetten, op het goede spoor te brengen. Overigens, als wij met een nota van wijziging een verbetering kunnen aanbrengen, zullen wij dat doen. Ik heb de indruk dat het een kwestie is van goed en zorgvuldig lezen. Dan valt het mijns inziens wel mee.

Voorzitter. Ik ben er wat over verbaasd dat de heer De Jong nog niet overtuigd is. Kennelijk gaat het vandaag een beetje moeilijk bij de heer De Jong, ook al beklag ik mij niet...

De heer **De Jong** (PvdA): Voorzitter, ik vind dit een onzin-opmerking! Ik zeg het maar eerlijk. Het komt omdat ik vragen stel die vervolgens niet

goed genoeg worden beantwoord en dan moet de minister niet komen met de opmerking dat het bij de heer De Jong een beetje moeilijk gaat. Wat is dat voor een rare opmerking?! Ik maak hier echt bezwaar tegen.

Minister **Maij-Weggen**: Voorzitter. Ik zal het nog eens uitleggen. Ik heb aangegeven dat wij een beperkte hoeveelheid frequenties hebben, ook voor het GSM-net. Ik heb aangegeven dat wij per GSM-gemachtigde niet meer dan 38 frequentielijnen beschikbaar kunnen stellen. Ik heb ook nog eens uitgelegd dat er in omliggende landen heel wat GSM-bedrijven zijn die méér frequenties ter beschikking hebben. Ik heb ook uitgelegd dat wij wat wij overhebben óók niet zomaar beschikbaar kunnen stellen omdat een en ander in de toekomst nog in restgebruik is bij KPN en bovendien ook door andere kleine aanbieders wordt gebruikt. Misschien mag ik een vergelijking maken. Er kunnen vier restaurants zijn, maar als je maar een maag hebt is het toch lastig om in alle vier de restaurants te gaan eten, al doen ze daar in Limburg misschien niet moeilijk over.

Het is verstandiger om een keuze te maken en ons tot twee te beperken. Technisch is er nauwelijks ruimte voor meer, tenzij men de mogelijkheden van de toekomstige GSM-aanbieders wil versmallen. De heer De Jong wil sterke concurrenten, ook tegenover de eerste aanbieder van KPN. Ik begrijp niet dat hij de beperkte frequentiemogelijkheden over meer bedrijven wil verdelen, omdat het dan nog "konkurrenzfähiger" zou worden. Dat geloof ik helemaal niet. Hij moet mij dat maar ten goede houden. Hij verwijt mij, in parlementaire termen, dus heel vriendelijk, dat ik hem niet afdoende heb uitgelegd dat het niet anders kan. Ik zeg hem dat ik niet begrijp waarom hij mijn volstrekt redelijke argumenten niet heeft begrepen. Hij mag nog wel een poging doen.

De heer **De Jong** (PvdA): Zegt de minister nu tegen mij dat ik DCS 1800, dat in 1996 beschikbaar komt, niet in beschouwing moet nemen bij het verdelen van de markt voor GSM?

Minister **Maij-Weggen**: Nee, daarvoor is er een andere frequentie.

Dat staat trouwens in de memorie van toelichting.

De heer **De Jong** (PvdA): In diezelfde memorie van toelichting wordt wel uitgelegd, dat zij op dezelfde markt kunnen functioneren. Ik snap het allemaal niet, maar ik constateer dat het er staat. Ik constateer ook, dat in de memorie van toelichting staat dat zelfs de tweede aanbieder gebruik moet maken van KPN. Daar sla ik op aan. Als de overgangperiode ongeveer een jaar is, kan ik uitrekenen dat er dus wel ruimte is, tenzij KPN eeuwig door mag gaan met ATF 3, om er drie toe te laten. Daarop vraag ik een redelijk antwoord.

Minister **Maij-Weggen**: Voor het systeem DCS 1800 wordt gebruik gemaakt van een andere frequentie. Dat zal u misschien enigszins troosten. Het is wel een systeem dat in zekere zin kan concurreren. Het is een iets ander systeem. Ik sluit zelfs niet uit dat in de verre toekomst een zodanig systeem wordt ontwikkeld, dat het de plaats inneemt van het GSM-systeem. Er zijn veel creatieve en interessante mogelijkheden. Het is ook mogelijk dat zo'n systeem tot bepaalde regio's beperkt blijft. Ik kan dat allemaal niet overzien. Daar is wel degelijk extra concurrentie mogelijk.

Nu kunnen wij eindeloos dezelfde argumenten tegen elkaar herhalen, maar dat lijkt mij niet erg nuttig. Dat er al extra concurrentie is, dat er niet meer ruimte is en dat men, om het laatste argument van de heer De Jong te nemen, toch al tegen de niet geringe KPN moet concurreren, waardoor een nieuw bedrijf alleen maar verzwakt wordt door de geringere frequentieruimte, zijn naar mijn gevoel voldoende argumenten om hem te kunnen overtuigen. Als dat niet kan denk ik: het is misschien een beetje laat en het zal aan andere dingen liggen. Ik vind de argumenten zelf echter behoorlijk overtuigend. Ik beluister bij de andere leden ook geen andere geluiden.

De heer **Wolffensperger** (D66): Die heeft de minister van mij niet gehoord; dat is correct. Ik zou er alleen anders over gaan denken als wij in de discussie over de hoofdlijnennotitie tot de conclusie kwamen, dat er niet slechts twee aanbieders van infrastructuur moeten komen. Dat kan nog in het

vat zitten. Op zo'n moment kan het heel anders gaan lopen dan wij nu bespreken. Wij gaan nu echter even uit van het beeld van twee concessionarissen.

Als straks de discussie heel anders loopt en wij een heel andere richting uitgaan, zou ik dit punt ook overwegen.

De voorzitter: Of het anders loopt kunnen wij op 21 maart horen. Ik stel voor dat wij die discussie dan eventueel verder voeren.

Minister Maij-Weggen: Ik wil de discussie niet eindeloos rekken, maar er wordt natuurlijk niets afgedaan aan de kwestie van de frequentieruimte, een vrij essentieel gegeven.

De heer De Jong is nog uitvoerig ingegaan op de winstheffing. Ik wil geen poging doen om hem nog eens te bekeren. Ik meende in alle redelijkheid mijn argumenten op tafel te hebben gelegd. De Kamer zal er nog een brief over ontvangen. Wij horen dan wel hoe de Kamer er verder over denkt.

De heer De Jong heeft in die zin gelijk, dat het geld nog niet is ingeboekt. Maar ik moet in alle eerlijkheid zeggen dat zolang een wet nog niet is aangenomen, het niet altijd correct is – soms gebeurt het wel – om het geld al in te boeken. In dit geval gaat deze constatering op, omdat het gaat over geld dat pas op een langere termijn – het betreft niet de directe meerjarenramingen – beschikbaar komt. Ik vond het heel redelijk en zelfs redelijk veilig, dat de minister van Financiën dit geld nog niet had ingeboekt. Dat neemt niet weg dat wij er natuurlijk wel van uitgaan, dat het geld in de toekomst binnenkomt op grond van de wetgeving die voorligt. Ik wil dan ook met de minister van Financiën nog eens spreken over de wijze waarop hij deze wens van de geachte afgevaardigde wil oplossen.

Maar misschien moet u ook onderling iets meer spreken.

De heer De Jong (PvdA): Ik begrijp niet wat u daarmee bedoelt. Je hebt wel eens amendementen die een financiële dekking nodig hebben, maar dit amendement heeft geen financiële dekking nodig, zodat er ook niets valt op te lossen.

De voorzitter: Laten wij vaststellen dat de minister, mede namens haar

collega, de Kamer nader zal berichten over het amendement.

Minister Maij-Weggen: Voorzitter! Vindt de heer De Jong dat alle amendementen een financiële dekking nodig hebben?

De heer De Jong (PvdA): Wanneer amendementen worden ingediend in dit huis die duidelijk financiële consequenties hebben, ben je er als indiener inderdaad aan gehouden om aan te geven waar het allemaal vandaan komt, want anders zouden wij het wel heel makkelijk kunnen maken vanuit de Tweede Kamer en ik denk dat wij die weg niet op mogen gaan.

Minister Maij-Weggen: Mag ik dan, met alle waardering en respect voor de geachte afgevaardigde de heer De Jong, vragen of hij alsnog een dekking wil aangeven voor het amendement dat hij vorige week heeft ingediend over de zeescheepvaart?

De voorzitter: Dat onderwerp is hier vandaag niet aan de orde. Van deze vraag en opmerking is kennis genomen.

De heer De Jong (PvdA): Voorzitter! Ik ben het in dezen met u eens. Ik wacht namelijk een brief van het kabinet over dat onderwerp af.

Minister Maij-Weggen: Voorzitter! Ook een minister mag een kamerlid aan een consistente opstelling houden en ik stel vast dat de heer De Jong daar een ongedekt amendement heeft ingediend.

De voorzitter: Ik verzoek de leden en ook de minister zich aan de agenda van deze vergadering te houden.

Minister Maij-Weggen: Voorzitter! Wij spreken elkaar op dit tweede onderdeel nader.

Ik kom bij de heer Wolffensperger. Ik meen het punt van artikel 13 afdoende te hebben uitgelegd.

Ten aanzien van de kwestie van het aftappen heeft hij de vraag gesteld of het nu wel zo snel gaat en of dat niet een probleem kan geven met de tenderprocedure. Welnu, dat is niet de bedoeling. Wij gaan de tenderprocedure gewoon in. Als de aftaptechnologie later komt, dan is diegene die een vergunning heeft

gekreken, alsnog verplicht om op grond van de wet die nu voorligt, te zorgen dat de aftapmogelijkheid in het systeem wordt ondergebracht.

De heer Wolffensperger (D66): Dat begrijp ik en dat lijkt mij uitstekend. De vraag is natuurlijk of je met het opleggen van die verplichting gaat wachten tot de Europese harmonisatie. Mijn vrees was dat als wij op Europa wachten, het tot sintjuttemis duurt. Het betekent dan dat je waarschijnlijk in je eentje gaat opleggen in Nederland en daarmee een soort standaard schept.

Minister Maij-Weggen: Het is goed dat u deze nadere interventie pleegt, want ik heb geprobeerd precies het omgekeerde uit te leggen. Wanneer er een Europese aftapregeling komt – daar ga ik van uit – dan zal deze ook in Nederland worden opgelegd. Als die er nog niet is en wij toch alvast de tenderprocedure in gang willen zetten, gaan wij daar rustig mee door. Ik hoop dat dit voor u helder is. Het is niet de bedoeling om het een op het ander te laten wachten.

De heer Wolffensperger (D66): Dat is wel een heel belangrijk punt. Voor alle duidelijkheid: u zegt dus dat wij de tenderprocedure ingaan en dat het opleggen van de aftapverplichting pas geschiedt, als daarover Europese harmonisatie bestaat?

Minister Maij-Weggen: Dat is iets te ver.

De heer Wolffensperger (D66): Daar was ik al bang voor. Ik zeg u dat het nog tien jaar duurt, voordat daar Europese harmonisatie over bestaat. Ik kan mij niet voorstellen dat minister Hirsch Ballin tegen u gezegd heeft: zeg maar in die vergadering dat ik nog tien jaar daarmee wacht.

Minister Maij-Weggen: Nee, maar u stelt een conclusie en vervolgens verbindt u die ook nog eens met mijnheer Hirsch Ballin. Dat gaat, met alle respect, niet aan. Als er een regeling komt die toepasbaar is en die in een Europese setting kan worden gebracht – dus niet een exclusieve Nederlandse regeling die ook nog de standaard aantast – dan is er mijns inziens een goede reden om de Nederlandse GSM-operators te vragen die ook toe te passen. Wij behoeven dus niet op een absolute

harmonisatie te wachten. Dat doen wij trouwens met andere voorzieningen ook niet. Maar wij moeten wel redelijk weten dat de technologie die op tafel wordt gelegd, ook een rol speelt in de Europese discussie en in de Europese technologie. Dat ligt ook wel voor de hand, omdat deze discussie op Europees niveau wordt gevoerd. Ik hoop dat wij elkaar nu goed hebben begrepen.

De relatie tussen de tweede operator voor de vaste infrastructuur en de tweede operator-GSM wil ik nog eens schriftelijk uitleggen.

De ontheffing bij gemachtigde infrastructuur is nodig om te kunnen toetsen of een machtigingshouder straks een rol wil spelen als aanbieder van de openbare infrastructuur in concurrentie met de KPN. Het is niet de bedoeling dat *men als het ware een graantje wil meepikken* en alleen aan GSM-exploitanten huurlijnen zal willen aanbieden. Ik hoop dat ik gedacht heb dat het anders zou kunnen gaan, hiermee heb weggenomen.

Voor het overige zal ik op een aantal technische vragen een schriftelijk antwoord geven.

De **voorzitter**: Ik stel vast dat donderdag aanstaande het verslag van dit mondeling overleg zal worden vastgesteld. Ik verzoek de minister de schriftelijke antwoorden die zij heeft toegezegd op de meer technische vragen uiterlijk donderdag om 13.00 uur bij de Kamer te laten inleveren. Dit geldt ook voor eventuele nota's van wijziging of de aankondiging daarvan. Ik zeg dit vooral in verband met artikel 13x. Dan hebben de leden eventueel nog de mogelijkheid om dat zelf nog eens te bezien. Morgen zal de vaste commissie in een procedurevergadering kunnen bepalen of zij nog een plenaire behandeling van dit wetsvoorstel wenst en zo ja, op welke termijn. Dat zal dan waarschijnlijk nog een enkele week in beslag nemen. De aanwezigen moeten dus niet de indruk hebben dat deze plenaire behandeling meteen deze week of volgende week zal kunnen plaatsvinden.

Minister **Maij-Weggen**: Naast de schriftelijke antwoorden op de technische vragen zullen er ook schriftelijke antwoorden komen op de vragen van mevrouw Van der Hoeven. Deze schriftelijke antwoorden kunnen zonder problemen

donderdag om 13.00 uur bij u beschikbaar zijn.

De vraag die betrekking heeft op het amendement zal ik in het kabinet aan de orde stellen. Dat betekent dat u daar pas begin volgende week een antwoord op hebt.

De **voorzitter**: Het staat het kabinet uiteraard vrij om ook na donderdag aanstaande nog opmerkingen te maken over amendementen. Maar ik stel dan wel vast dat die opmerkingen hier zo snel mogelijk moeten zijn.

Ik dank de minister en haar ambtenaren voor hun beantwoording en ik dank het publiek voor zijn aanwezigheid.

Sluiting 18.50 uur